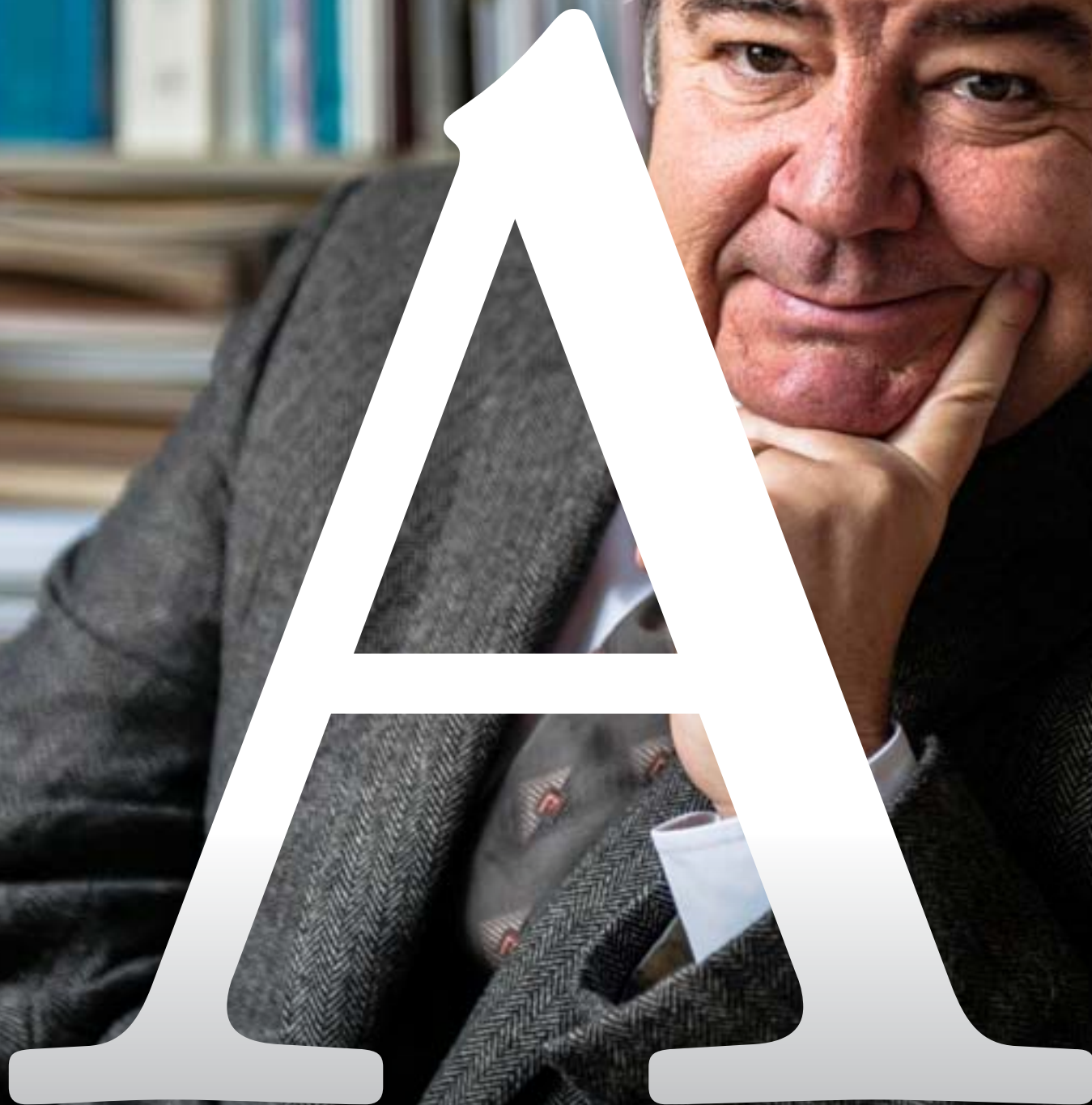

Valors

Revista de reflexió i diàleg. Febrer de 2013. Número 101.

L'Austeritat

Entrevista a Guillem López Casasnovas, economista

“Necessitem una depuració de cavall”

Crònica de l'acte del número 100 de Valors
‘La indignació moral al país de Teles’, per G. Luri
‘Entre l'esquena i el front’, per Irene Alerm
‘Nous valors empresarials?’, per Josep Roca

Editorial

Austeritat. Un valor sempre necessari

Fins fa uns anys, la paraula “austeritat” s’associava pràcticament a la vida monàstica –Sant Benet deia que l’home havia d’alimentar el seu esperit a través de la pregària, la lectura i una vida en comunitat austera–, però la crisi econòmica l’ha convertit en un dels mots més de moda ara mateix. Una paraula condemnada per alguns i d’aplicació estrictament necessària per altres. En aquests moments el debat a la majoria de països occidentals rau en quins han de ser els límits de les polítiques d’austeritat, ja que després d’anys d’eufòria i malbaratament, aquestes estan arrossegant milers de víctimes al seu pas i poden hipotecar un futur creixement econòmic. Ara bé, com deia el legislador grec, Solón d’Atenes (638-559 a.C) “l’austeritat és una de les grans virtuts d’un poble intel·ligent” (frase que es pot també subscriure en una persona).

I és que malgrat avui estem obligats a ser austers a causa de la difícil situació econòmica i malgrat podem ser crítics en com s’apliquen aquest tipus de polítiques, no podem oblidar que l’austeritat ahir, avui i demà és un valor que cal fomentar a tots els nivells de la societat, des l’àmbit personal fins a la més alta administració. De fet, si en un moment donat no haguéssim prescindit d’aquest valor, potser avui el seu retorn no tindria unes conseqüències tan extremes. ■

Sumari

PASSANT REVISTA

- 4 Crònica de l’acte de celebració del número 100 de la revista *Valors*
- 8 Maria Coll
Permissivitat al feixisme
- 9 Ramon Radó
Aaron Swart, quixot cibernètic
- 10 Francesc Amat
Invertir en les persones
- 10 Xavier Manté
Ens apadrinen des de Moçambic
- 11 Gregorio Luri
La indignació moral al país de Teles

MONOGRÀFIC

- 12 Antonio Argandoña
Austeritat com a virtut
- 14 *Entrevista a Guillem López Casasnovas*
- 18 *Tertúlia amb Andreu Missé, Ferran Tarradellas i Antoni Garrell.*
- 22 Òscar Mateos
Austeritat, no “austericidi”

OPINIÓ

- 26 Josep Roca
Nous valors empresarials?
- 28 Jordi Cussó i Cinto Amat
Temps era temps...
- 30 Joan Safont
Una generació de lectors lliures
- 30 Irene Alerm
Entre l’esquena i el front
- 31 Francesc Grané
Els senyals de ser un fill no desitjat
- 33 Isabel Yglesias
Cases Noves
- 32 Joan Basagaña
Tecnologia d’usar i llençar
- 32 Joaquim Trenchs
Més violència i matances

PROPOSTES

- 33 La proposta del mes
Interreligiositat
- 38 *Un fet del tot extraordinari*
de Esther Rodríguez Bernal

Venda d'artesanania i objectes únics

DIBUIX, PINTURA I ESCULTURA

JOIERIA

RESTAURACIÓ DE MOBLES

LACA JAPONESA ...

I MÉS.

PREPARACIÓ PER LES PROVES D'ACCÉS A GRAU I CICLE

REFORÇ DIBUIX (TOTS ELS NIVELLS)

Entença, 99 entresòl B
retaule@gmail.comTel. 93 426 13 09
<http://www.retaule.org>

La crònica

Àlex Rovira: “El futur que ve és inventable”

Unes dues-centes persones van assistir el passat 22 de gener a l'acte de celebració del número 100 de la revista Valors, celebrat a Tecnocampus Mataró-Maresme. El filòsof i escriptor Àlex Rovira va ser el protagonista de la trobada amb la conferència ‘Creure és crear’.

Redacció

”Una desgràcia, per definició, no admet reversibilitat. La crisi sí; perquè una crisi no és més que el naixement sobtat d'una nova consciència, tal com deia Jung. El futur, doncs, no és inevitable, és inventable. I el que farà canviar el món són les persones que l'habitarem i concretament algunes que tenen iniciatives molt clares. El món no canviarà sol”.

Aquest va ser l'eix central de la conferència *Creure és crear*, pronunciada pel filòsof i escriptor Àlex Rovira a l'auditori del parc tecnològic Tecnocampus Mataró-Maresme el passat 22 de gener, ubicat a Mataró, la ciutat on va néixer la revista la nit de Nadal de 2003, ara fa gairebé deu anys. Després de relacionar la revista amb la necessitat de generar consciència crítica en una situació com l'actual, Rovira va reclamar la conceptualització d'una nova economia, que sigui més sana que l'actual, a través també d'una psicologia sana i una nova cultura, una nova manera de fer les coses: “No pot haver-hi transformació sense cultura, no pot haver-hi consciència sense qualitat en la consciència”. Una cultura, que en paraules del conferenciant, “ha de servir per humanitzar la humanitat”.

De cara a aquest nou futur que cal construir junts, Àlex Rovira va receptar creativitat: “Si volem futur cal ser innovador, creatius, cal repensar les fórmules, cal una autoexigència contínua de reinvenió o d'imaginació”. I també no posar-nos més límits que els que realment existeixen: “És cert que hi ha coses que podem canviar i coses que no podem canviar. Però moltes vegades el que nosaltres ens fita són creences limitants que no tenen una base real”.

Rovira va aprofitar també per fer una crida en positiu a tots als presents: “Quan nosaltres convoquem l'esperança, en el fons convoquem la confiança, i quan hi ha confiança es genera compromís, i quan hi ha compromís es genera l'excel·lència”. Finalment, va reivindicar els valors com a motor de la nostra societat: “Els valors ens ensenyen a estimar la vida. Quan la gent sap estimar no cal moral, no cal ètica i no calen lleis. Hem d'aconseguir que els nostres nens i nenes sàpiguen estimar la vida i no només la seva, sinó la Vida”.

La conferència d'Àlex Rovira va ser el plat fort de la trobada i va estar precedida per diverses intervencions. Inicialment, la codirectora de Valors Maria Coll va recordar els orígens de la publicació i concretament la rèplica que moltes persones feien als seus promotors quan aquesta es va posar en marxa: “Com omplireu una

revista de 40 pàgines en moments que no hi ha valors?”. Coll va respondre, en base a l'experiència acumulada durant cent números, a aquestes apreciacions amb un missatge obertament positiu: “Si alguna cosa hem après durant aquest temps és que de valors n'hi ha més que mai, ara mateix. Per tant neguem que estiguem en una crisi de valors, una crisi entesa com una absència total de valors, la qual cosa no vol dir que alguns d'aquests s'hagin de potenciar o reformular”. D'altra banda, Maria Coll es va comprometre en nom de l'associació cultural Valors a tirar endavant el projecte durant “cent números més”, a través dels canals actuals i de nous que es puguin anar establint en un futur immediat o més o menys llunyà.

Els promotors del projecte també van aprofitar l'ocasió per oferir a la ciutat la feina feta fins al moment per l'entitat. L'alcalde de Mataró, Joan Mora, va recollir el guant a l'hora de cloure l'acte i va agrair la tasca duta a terme per la revista en aquests cent números: “S'ha de tenir voluntat, s'han de tenir ganes i s'ha de tenir l'esperit de saber-te sentir atret per alguna cosa que reconforti l'esperit. I això és el que fa la revista Valors”. Mora va comprometre's amb el projecte: “Hem de recolzar al màxim aquestes iniciatives, que ens donen un gran orgull de ciutat, perquè el fet que

Un moment de la intervenció d'Àlex Rovira durant l'acte de la celebració del Valors 100.

parleu de valors des de Mataró, per nosaltres és un orgull, i més que passegeu el projecte per tot el país”. En un altre pasatge del seu discurs, l'alcalde mataroní també referències a la situació política: “Moltes vegades, avui, ens falta aquesta humilitat que durant una època vam oblidar valors com els de la prudència, com els de la humilitat. Aquells valors que hem viscut a casa, la passió per la dedicació als altres, que hem de portar al dia a dia”.

“IMAGINAR EL FUTUR DELS MITJANS”

També va ser present a l'acte el president de l'Associació de Publicacions Periòdiques en Català (APPEC), Lluís Gendrau, el qual va relativitzar aquella concepció per la qual hi ha revistes grans i revistes petites, al mercat: “El que hi ha és revistes influents, importants, que són referència i les que no fan aquesta funció. En aquest cas la voluntat, l'emprenedoria, la capacitat de la gent que hi ha darrera Valors és la que fa possible fer aquest cim i arribar al número 100”. Gendrau va lloar també el caràcter multiplataforma de la revista –programes en ràdio, de televisió, presència a les xarxes socials...– i va assegurar que és aquesta voluntat la que fa que aquesta publicació tingui futur en el marc de l'espai català de comunicació: “El principal valor de Valors és imaginar-se, és

“El principal valor de ‘Valors’ és haver posat les bases per ser un mitjà del segle XXI”, va dir Lluís Gendrau (APPEC)

Joan Mora, alcalde de Mataró: “Cal donar el màxim suport a aquestes iniciatives, que ens donen orgull de ciutat”

projectar-se, és posar les bases d'un mitjà de comunicació del segle XXI”.

Per la seva banda, el secretari de Família de la Generalitat de Catalunya, Ramon Terrassa, va relacionar els valors amb la família durant el seu parlament: “Els valors ens orienten, a la vida; ens fan comprendre i estimar els altres. Però també es relacionen amb la imatge que anem construint de nosaltres mateixos. I aquesta és l'essència que fa de la família el lloc ideal per forjar els fonaments dels valors i aconseguir així una forma de vida més humana”. ■

Mira el vídeo resum de l'acte #valors100 a www.youtube.com/revistavalors o a www.valors.org.

Un llibre sobre l'èxit i els valors

Durant l'acte de celebració del número 100 de Valors a Mataró, els promotors de la revista van anunciar la voluntat de la revista d'editar en l'horitzó de Sant Jordi i conjuntament amb l'editorial Proteus un volum sobre la relació entre l'èxit i l'ètica. Es tracta d'un volum que té per objecte precisament per festejar l'arribada al número 100 del projecte. Aquest llibre es finançarà a través de la plataforma de micromecenatge Verkami, amb seu a Mataró, que ha acollit centenars de projectes de l'àmbit cultural i social en els darrers temps i s'ha consolidat com un autèntic referent a l'hora d'afrontar la realització de determinats projectes que d'altra banda molt probablement no sortirien a la llum.

Entre els entrevistats amb què comptaria el llibre hi ha noms tan coneguts per la societat catalana i de reconegut prestigi com Iñaki Gabilondo i Ana María Matute –fotos sobre aquestes línies–, Federico Mayor Zaragoza, Judith Mascó, Lluís Bassat, Roser Capdevila, El Roto, Teresa Perales, Pau Garcìa-Milà o Joan Roca, entre d'altres.

Per a fer els vostres donatius podeu adreçar-vos a la web de Verkami o directament a <http://www.verkami.com/projects/4619-valors-una-via-cap-a-l-exit>.

De cara a qualsevol dubte que sorgeixi, podeu contactar amb la redacció de la revista al correu electrònic redaccio@valors.org o bé trucar al telèfon 646.474.452. **RED.**

El reportatge: Xarxa valors de Santa Coloma

Fent xarxa amb valors

Actualment, 353 agents cívics per la convivència i 65 entitats de la ciutat formen l'anomenada Xarxa de transmissió de valors i missatges positius de Santa Coloma de Gramenet, decidida a impulsar els valors de la convivència i el diàleg en aquesta ciutat metropolitana.

Redacció

7 de febrer de 2013. A l'Institut d'Educació Secundària Bastida, situat en un dels turons que configuren la Serralada de Marina, anomenat La Bastida, al límit del terme municipal que llinda amb Badalona, ha de tenir lloc un taller de convivència on s'intentarà que els alumnes adquireixin eines i recursos per promoure la convivència en un entorn canviant i divers.

És una de les activitats –només una més– organitzades de la Xarxa Valors de Santa Coloma, una entitat creada a la ciutat ara fa gairebé deu anys en el marc del Pla per la Convivència de l'Ajuntament que es va desenvolupar l'any 2001. En realitat la Xarxa, que va començar a funcionar el 2004, té un nom molt més llarg i darrera el concepte principal incorpora el subtítol “de transmissió de valors i missatges positius”. La filosofia d'aquesta Pla consistia en “facilitar el coneixement i la interrelació dels valors i continguts de les cultures en convivència com instrument per afavorir que tot el món es pugui sentir membre d'una mateixa societat, fugint de plantejaments assimilacionistes i aïllacionistes”.

En realitat la Xarxa no és una entitat normal i corrent, una entitat més de les moltes que funcionen a la ciutat, sinó una agrupació de gent i entitats, una mena de coordinadora on s'agrupen 353 persones i fins a 65 col·lectius que assumeixen un

compromís amb Santa Coloma de Gramenet per tal d'ajudar a establir un marc de convivència positiu i difondre les actituds cíviques i el respecte pels espais compartits. La finalitat de la xarxa és, doncs, constituir un exemple de corresponsabilitat, compromís i col·laboració entre professionals, entitats i veïns.

Com dèiem, es tracta d'una iniciativa sorgida de l'administració pública, el propi Ajuntament de Santa Coloma, però que ha anat agafant embranzida fins a convertir-se en una potent iniciativa ciutadana. Així, en firmen part, per exemple, Funda-

“La Xarxa és un dels motors de convivència a la ciutat”, afirma l'alcalde de Santa Coloma, Núria Parlon

ció Intergramenet, la Federació d'Associacions de Veïns de Santa Coloma, l'Associació Colomenca pel Diàleg Interreligiós, la Comunitat d'Aprenentatge Tanit, el servei social evangèlic El Faro, les comunitats catòlica i musulmana així com sindicats com Comissions Obreres. Cada entitat o persona que se suma a la iniciativa passa a ser un Agent Cívic per la Convivència. La Xarxa, per tant, vol esdevenir un espai a on qualsevol veí o veïna pugui treballar per la convivència, i hi trobi els mitjans i els recolzaments necessaris.

“La Xarxa de Transmissió de Valors i Missatges Positius som persones i col·lectius que assumim un compromís amb Santa Coloma: treballar al nostre àmbit més proper, per tal d'ajudar a establir un marc de convivència positiu i difondre les actituds cíviques i el respecte pels espais compartits. Volem viure en una ciutat millor, i volem treballar per aconseguir-ho”, es diu a la seva declaració d'intencions inicials.

Així, la Xarxa de Valors, amb seu al Mas Fonollar de la ciutat, busca ser un espai on qualsevol veí o veïna pugui treballar per la convivència i hi trobi els mitjans i recolzaments necessaris. La finalitat de la Xarxa de Transmissió de Valors i Missatges Positius és afavorir el mutu coneixement i la col·laboració entre ciutadans perquè esdevinguin agents per la convivència. I vertebrar així una societat oberta, plural, justa i solidària.

QUATRE ÀMBITS D'ACTUACIÓ

Però què fa exactament la Xarxa? En primer lloc, dissenya accions formatives –tallers de convivència- adreçades als membres de la Xarxa i entitats que ho sol·licitin.

Crear tallers adaptats a les necessitats dels diferents membres de la Xarxa, dones, veïns, etc. Aprofitar les experiències dels propis membres perquè la formació els sigui més propera, els fas participis i propers a les diferents realitats que hi ha a la ciutat. Realització de tallers de dones.

Imatge d'un curs organitzat per la Xarxa Valors a les entitats de la ciutat l'1 de desembre passat.

Un segon bloc intenta combatre els falsos rumors al voltant del fenomen de la immigració, en una experiència que també s'ha treballat a ciutats com Barcelona. Així, treballar a partir de la informació/formació, els “falsos rumors”. En uns municipis amb gran presència d'immigrants, la Xarxa es compromet especialment en la tasca de transmetre informació veraç, objectiva i contrastada en relació a les percepcions negatives i estereotips envers la convivència, en relació als horaris d'obertura dels comerços o el pagament d'impostos.

En tercer lloc, la Xarxa Valors de Santa Coloma promou la posada en marxa d'espais interculturals, a partir de les necessitats dels colomenes. Així, existeixen grups de treball sobre diversitat religiosa, dones, gent gran, solidaritat... sobre tots aquells àmbits, en definitiva, susceptibles d'actuar-hi, que es van ampliant en funció de la pròpia decisió dels coordinadors de la Xarxa. Una xarxa que disposa de dos tècnics municipals a la seva disposició, cosa que assegura la viabilitat present i futura del projecte.

Finalment, la Xarxa Valors també assessora i dinamitza el teixit social, té presència en activitats ciutadanes, organitza seminaris permanent de reflexió sobre valors i la seva transmissió dels mateixos així com activitats de tot tipus de reflexió i transmissió de valors (xerrades, tallers, exposicions...).

Entitats amb els valors com a guia

No hi ha gaires iniciatives que facin constar en el seu nom, explícitament, el concepte “valors”, com és el cas de la Xarxa de transmissió de valors i missatges positius de Santa Coloma. Una altra és l'Observatori dels Valors promogut entre la Fundació Lluís Carulla i la Càtedra LideratgeS i Governança Democràtica d'ESADE, que edita una col·lecció de volums al voltant d'aquestes temàtiques. També existeix l'experiència del portal d'internet Senderi.org, subtitulat “educació en valors”. I, finalment, aquesta revista que teniu a les mans, així com els seus productes derivats, com el programa de ràdio *Valors a l'alça* –en la seva etapa anterior titular *Valors a peu de carrer*- o la sèrie de televisió *Valors.tv*. **RED.**

Aquest és un projecte auspiciat des del propi Ajuntament però concertat plenament amb la ciutadania, des del primer moment. “Sempre m'agrada recordar que van ser els propis colomenes qui, a través d'un procés participatiu, van impulsar la Xarxa, amb el recolzament de l'Ajuntament, i són ells i elles qui li donen sentit”, afirma l'alcalde de la ciutat, Núria Parlon. El paper de l'administració pública dins aquesta Xarxa, és doncs, secundari: “L'Ajuntament, a través dels seus tècnics i amb l'aposta de l'equip de govern, donem tot el suport necessari perquè la Xarxa és un dels motors de convivència de Santa Coloma”.

Precisament, en uns moments de crisi econòmica i en què els conflictes sorgits

La Xarxa treballa en el combat contra els falsos rumors que apareixen al voltant de la immigració

El projecte va néixer dels propis ciutadans de Santa Coloma i en el marc del Pla de la Convivència de 2001

del fenomen de la immigració estan a l'ordre del dia, Parlon es mostra entusiasmada amb el paper cohesionador que està exercint la Xarxa: “Està fent un paper fonamental per a la prevenció de conflictes de convivència i per a la millora de les relacions entre les persones”. “La Xarxa és ja un projecte consolidat que forma part de les polítiques de convivència desenvolupades des d'una estratègia de proximitat a la ciutat”, conclou.

La transmissió dels valors, com demostra aquesta iniciativa, és més pràctica i també més valuosa si es fa des de la base, en xarxa entre persones i entitats i col·laborant la societat civil i l'Administració pública. I també a partir de la proximitat. ■

Més informació sobre Xarxa Valors Santa Coloma

Mas Fonollar (C. Sant Jeroni, 3)
Tels. Begonya: 618 709 844 (matins) -
Verònica: 685 914 568 (tardes)
www.gramenet.cat/xarxavalors
xarxavalors@gramenet.cat
xarxaconvivencia@hotmail.com

Ha passat desaparcebut

Permissivitat al feixisme

El 30 de gener de 1933 Hitler es va proclamar canceller d'Alemanya. El partit nazi NPD ho ha celebrat amb una manifestació autoritzada. Per què un partit així encara és legal a l'estat germànic?

Maria Coll

El 30 de gener de 1933, ara fa vuitanta anys, Adolf Hitler va pujar al poder d'Alemanya com a canceller. En pocs mesos, ell i el seu partit, el NSDAP van fer-se amb l'absolut control de l'Estat i de la societat aprovant lleis contra les llibertats democràtiques, els drets civils i exercint la violència política contra els seus oponents. A la meitat d'aquell any, el país germànic ja era una dictadura d'un sol partit. I el mínuscul grup d'extrema dreta nacionalista que els primers anys havia donat suport a Hitler, ara era un moviment de masses recolzat per una violenta organització paramilitar, les SA.

D'aquesta efemèride, lamentablement, alguns grups reduïts de nazis encara n'han fet festa. El 12 de gener a la ciutat de Magdeburg, ha tingut lloc una marxa neonazi autoritzada en memòria de les víctimes dels bombardejos aliats i de glorificació al feixisme alemany, organitzada per simpatitzants del Tercer Reich i del Partit Nacional Democràtic Alemany (NPD), formació d'extrema dreta, racista i antisemita. Aquest partit existeix al país germànic des de 1964 i el 2010 va ser subvencionat amb 1,2 milions d'euros de l'Estat. Té tretze diputats en els parlaments regionals de Mecklenburgo i Saxònia-Anhalt i tres-cents regidors. El 2003 aquest partit es va intentar il·legalitzar sense èxit i ara moltes organitzacions demanen tornar-hi. Però per què el govern d'Angela Merkel no s'atreveix? Segons la legislació germànica la il·legalització d'un formació d'aquest tipus suposa un procés de dos anys i durant aquest temps, com a

Manifestació del NPD a Alemanya amb els manifestants protegits per la policia.

resposta, es podria generar un brot de violència i hostilitat contra estrangers i jueus. A més, l'eliminació del partit, no garanteix l'eradicació del pensament feixista i, fins i tot, podria provocar que el NPD es convertís en una organització "víctima". Hi ha

“L'exaltació del feixisme i de vells dictadors no és antidemocràtic? En això no es pot claudicar”

però una darrera raó de pes, aquest any a Alemanya hi ha eleccions i ningú vol donar protagonisme a l'extrema dreta. Aquesta manifestació, també ha coincidit, en pocs dies, amb unes declaracions de l'expresident italià Silvio Berlusconi, que amb la intenció d'escarrapar alguns vots de l'extrema dreta italiana, a un mes de les eleccions, ha assegurat en un acte en memòria a les víctimes de l'Holocaust que *Il Duce* també “va fer coses bones”.

Aquestes dues notícies resulten preocupants per dos elements. En primer lloc, demostren el pes, en augment, que encara té l'extrema dreta a Europa. Aquesta ide-

ologia encara ocupa un espai ideològic mental, que la crisi econòmica i el descrèdit dels partits amb responsabilitats de govern, tradueix en vots. La representativitat dels partits d'extrema dreta a les institucions polítiques augmenta, especialment quan troben, com en el cas del Front Nacional Francès o del Bloc Flamenc Belga, líders carismàtics. I els partits de la dreta moderada, en comptes de combatre el missatge feixista, s'hi aproximen. Berlusconi defensa Mussoli i Merkel no s'atreveix a il·legalitzar l'NPD. En aquest sentit, què passarà aquí, a les municipals del maig del 2015, quan es reactivi l'amenaça de Plataforma per Catalunya? I, per altra banda, resu lta indignant que Europa, concretament el Tribunal Europeu dels Drets Humans no faci res davant aquest tipus de partits, a Espanya encara es pot votar Falange, però en canvi el 2009 il·legalitzés Batasuna perquè pretenia fer-se amb el poder a través de la violència o amb mitjans antidemocràtics. L'exaltació del feixisme i de vells dictadors no és antidemocràtic? En això no es pot claudicar, cal valentia. ■

Maria Coll és periodista i codirectora de *Valors*

Noms propis

Aaron Swart, Quixot cibernètic

Aquest informàtic, de 26 anys, es va suïcidar el passat 11 de gener. Swart va lluitar a favor de la transparència a la xarxa.

Ramon Radó

L'any 2000, Aaron Swartz, un noi de Chicago de només 13 anys, va guanyar el Premi ArsDigita per a joves creadors de pàgines web. El premi incloïa un viatge per visitar l'Institut Tecnològic de Massachussets (MIT) i trobades amb personalitats destacades d'Internet.

Swartz va ser un nen prodigi, una ment brillant amb una biografia no gaire diferent de la de molts pioners de Silicon Valley. Amb 12 anys va desenvolupar un sistema informàtic amb codi obert i, als 14, va contribuir en la creació del sistema RSS. Va ajudar al llançament de Creative Commons, va ser director creatiu de l'Open Library i, amb menys de vint anys, ja era milionari.

Però a diferència d'altres innovadors tecnològics, Swartz es va situar als marges del camí habitual i es va convertir en un activista constant a favor de la transparència a la xarxa. Amb un idealisme quasi quixotesca, va fer servir els seus coneixements informàtics per intentar que Internet –i el món– fossin més justos i millors.

Va cofundar Demand Progress, una web que promou campanyes en línia, i va encapçalar la protesta que va aturar la polèmica llei SOPA nord-americana, que considerava que introduïa la censura a Internet.

Quan estudiava a la Universitat de Harvard, va utilitzar el seu accés a l'editorial acadèmica JSTOR per descarregar quatre milions d'articles i repartir-los gratuïtament a la xarxa. Harvard li va suspendre l'accés, però se'n va anar al campus del MIT i va descarregar els articles manualment. Swartz volia posar el coneixement a l'abast de tothom i criticava que els diners que JSTOR cobrava per poder

El protagonista. / DANIEL J. SIERADSKI

“Va fer servir els seus coneixements per intentar que Internet fos més just i millor”

accedir al portal no fossin per als autors, sinó per als editors.

El MIT el va denunciar acusant-lo de crim informàtic. Internet és un terreny on sovint xoquen les jerarquies del món analògic i l'extrema llibertat dels bits. Les noves tecnologies van molt ràpid, massa perquè les polítiques i les lleis puguin seguir-ne el ritme. En la cruïlla on es debat sobre la llibertat a Internet i la duresa d'algunes lleis és on va quedar atrapat Swartz. L'amenaça d'una condemna de 35 anys de presó i una multa d'un milió de dòlars va incrementar les seves tendències depressives. Finalment, no hi havia molins: eren gegants.

L'11 de gener, amb només 26 anys, Aaron Swartz es va suïcidar al seu apartament de Brooklyn, a Nova York. Just després que es conegués el suïcidi de Swartz, a Twitter es va crear l'etiqueta #pdftribute, amb el qual centenars d'investigadors van compartir gratuïtament els seus treballs en homenatge a Swartz. L'última batalla, la que es va jugar a la xarxa, la va guanyar Swartz. ■

El valor de la paraula

“El capitalisme no perilla, la Democràcia sí”

Josep Ramoneda
El País, 2-1-2013

Miguel Guillén

Josep Ramoneda escriu: “aquest Govern -com l'anterior- es distingeix per un temor reverencial als déus financers”. Explica que s'està completant “un procés de transferència de diners públics al sistema financer sense que els culpables d'aquest desastre hagin donat la cara”. Té raó: la crisi l'han provocat uns quants, que se n'estan aprofitant, mentre l'està pagant i patint la majoria de la població, les classes populars. Ramoneda culpa de tot això la “cultura de la irresponsabilitat”: “els Governos autònoms justifiquen les seves polítiques d'austeritat argumentant que Espanya i Europa els obliguen. El Govern espanyol diu que fa el que Europa li exigeix”. El fet és que aquí ningú no assumeix les culpes. Per Ramoneda, “aquesta cultura de la irresponsabilitat és el caldo de cultiu de la desconfiança, del cinisme i de la corrupció”, i recorda unes paraules d'André Glucksmann: “la qüestió del segle XX va ser: totalitarisme o democràcia, però la qüestió d'avui és: democràcia o corrupció”. Els casos són diversos: Bárcenas (PP), Mercuri (PSC), Palau (CDC) o Pallerols (UDC). La clau, per Ramoneda, està en el fet que “l'absència de projectes polítics més enllà de l'horitzó econòmic redueix les motivacions dels que es dediquen a la cosa pública”. Tot es redueix a competitivitat, consum, diners, i això ajuda a fer créixer la corrupció. “La democràcia és incompatible amb aquest sistema de governabilitat. El capitalisme no està en perill; la democràcia, sí”, sentència Ramoneda. ■

Miguel Guillén és politòleg

Prioritats polítiques

Invertir en les persones

Francesc Amat

Som al bell mig de la crisi econòmica i les perspectives de recuperació continuen sent molt pobres. Però el més greu, és clar, és que la crisi està comportant unes conseqüències socials devastadores. Aquestes conseqüències, a més a més, no es reparaixen de manera equilibrada. Ben al contrari, les conseqüències de la crisi han fet augmentar les desigualtats econòmiques i socials. Branko Milanovic, economista del Banc Mundial, ha mostrat com aquelles persones en els percentils més baixos són els que han vist més disminuïts els seus ingressos reals. És a dir, aquells qui estaven en pitjors condicions abans de començar són els que ara estan patint més. La crisi ha fet estralls entre els joves i els treballadors anomenats *outsiders*, que són els que es guanyen les garrofes en els sectors menys protegits. Arribats a aquest punt, doncs, la responsabilitat a l'hora de fer un bon diagnòstic i encarar el futur és extraordinària. Seria un error immens no fer un exercici d'autoocrítica. Per tant, cal identificar amb precisió de cirurgia allò que no s'ha fet bé. Entenent que la precisió del diagnòstic hauria de ser immune als tòpics recurrents i sovint massa ideològitzats. És una anècdota personal, però serveix com a metàfora perfecta de l'argument que vull fer. Aquest passat més de gener vaig impartir un seminari acadèmic a la Universitat de Konstanz, a Alemanya. És una de les anomenades "universitats d'excel·lència", en les quals el govern alemany està invertint una enorme quantitat de diners. El contrast amb la situació de les universitats catalanes és desolador. Els investigadors d'aquí amb prou feines disposen de recursos i molts s'estan plantejant marxar fora. Aquest és només un exemple, però és una conseqüència més d'una lògica perversa que ens afecta: la de no prioritzar les inversions. Per contra, hem operat amb una manera de fer massa simplista: en moltes ocasions senzillament vam invertir perquè ho podríem fer, perquè teníem l'oportunitat de fer-ho. O pitjor encara, per raons electorals i de competència partidista.

La despesa en infraestructures és l'exemple més clar, però el mateix argument aplica en molts altres àmbits. A Alemanya, en funció del que vaig veure a Konstanz, les Universitats gasten en recursos pels investigadors, però no en edificis de disseny. És a dir, prioritzen els recursos per a la recerca, però s'ho pensen tres cops abans de gastar en infraestructura innecessària. Per cert, és un detall més de l'anècdota personal, però de Zurich a Konstanz, al cor mateix de l'Europa més rica, entre Suïssa i Baden-Württemberg, hi vaig anar amb un tren normal, no pas amb AVE. En altres paraules, realment necessitem un AVE de Barcelona a

“Enlloc d’invertir en edificis que han quedat buits hauríem d’haver invertit en persones”

Girona? Amb tot això no vull dir que hàgim invertit més del que calia, el que vull dir és que sovint hem invertit malament. És a dir, poc allà on realment feia falta, per exemple a les escoles bressol i en educació primària, i massa allà on era sobrer. No em negareu que la quantitat d'edificis i espais públics que ara estan buits i sense ús fan vergonya aliena. Enlloc d'invertir en edificis que posteriorment han quedat buits hauríem d'haver invertit en persones. El més greu, per tant, és que invertir pel broc gros, sense criteri, pot resultar perjudicial per a l'equitat i tenir efectes desastrosos en el futur si no hi ha hagut una prioritització exacte. I això no és seguir el "dogma alemany", sinó procurar-nos un futur millor a nosaltres mateixos. ■

Francesc Amat és economista

Contravaloros

Ens apadrinen des de Moçambic

Xavier Manté

Aquest Nadal he rebut una felicitació que no m'esperava. Venia de Moçambic. Me l'envien per *youtube* uns nens que no conec, però que saben dels nostres problemes i s'ofereixen d'apadrinar-me i ajudar-me a superar-los. Entre rialles em diuen textualment: "Estem aquí per ajudar-te. Els nens de Praia Xai Xai no sabem ben bé com és la vida a Espanya però ens han dit que treballem moltes hores i que patiu una cosa que se'n diu estrès que fa que el cabell es torni blanc i que costi somriure. També ens han explicat que durant molts anys esteu pagant molts diners per tenir una casa i que us empenyeu si us apreten els pantalons perquè us heu engraxat o quan surt un nou mòbil i no us el podeu comprar. Aquí no tenim aquests problemes, per això us volem ajudar i hem decidit apadrinar-vos. Ens comprometem a enviar-vos els nostres donatius amb ganes de compartir la nostra felicitat. No tenim gaires coses materials per fer-vos arribar, però per poc que sigui, d'alguna cosa us servirà. Amb alguns dels nostres dibuixos, cartes i manualitats que fem, volem aconseguir que sigueu una mica més feliços. Ens encanta fer-ho i ens costa molt poc. I a vosaltres també us costarà ben poc, gairebé res. Necessites somriure? Fes-te soci, apadrinem-nos i deixa't ajudar".

Jo que he apadrinat projectes a Xiapas, al Perú i al Camerun, he quedat sense resposta a l'ofertament d'aquests nens i m'ha fet adonar que és veritat que ells viuen una vida més alegre sense gaires pors de perdre el que ja no tenen i gaudir confiats en el seu present. En els nostres viatges quan hem tornat de visitar els nostres apadrinats, veiem com els de casa nostra no tenim ni el somriure ni l'alegria de les persones d'aquests països. Gràcies petits amics de Moçambic pel vostre apadrinament. Espero saber aprofitar-lo i ser una mica més feliç. ■

Xavier Manté és enginyer

Pantalles infantils

La indignació moral al país de Tele5

Gregorio Luri

Quan descobreixo una unanimitat per criticar un comportament dels joves, es despecta en mi una forta reticència. Tendeixo a dubtar de la sinceritat de les indignacions morals col·lectives dels adults. Fan pudor a jeremiada. Això em va passar en veure l'onada d'indignació que va recórrer els mitjans de comunicació a propòsit dels conflictes provocats per l'aplicació Gossip, que, curiosament, solament està disponible per a iPhones.

Els fets són ben coneguts. Les Escoles Pies amb més de 20.000 alumnes, en veure que Gossip era emprat per alguns alumnes per insultar a companys i professors a l'emparrat d'un suposat anonimament, van decidir prohibir-ne l'ús. Em fa l'efecte que els creadors d'aquesta aplicació van jugar una mica a aprenents de bruixots fomentant les xafarderies i es van veure sobrepasats per les conseqüències del seu invent. Mai no valorem prou el fet elemental que els adolescents es caracteritzen precisament per tenir molta més energia que seny. De fet en això consisteix l'adolescència.

El primer que tot pare, que no vulgui enganyar-se a si mateix, hauria de tenir clar és que en el moment en què li dona al seu fill adolescent un mòbil de la darrera generació està posant a les seves mans una immensa pròtesi d'amplificació dels seus desitjos. I no té manera de controlar l'ús que en farà. Aquesta és la realitat del nostre món. I els nostres fills són tant fills nostres com del seu temps. Donar-li un mòbil al

nostre fill ha de ser, doncs, una mostra de confiança que mai no sabrem fins a quin punt és o no corresposta. Això és el que hi ha. Però en això consisteix la confiança.

Hi ha, però, algunes coses previsible. Molt probablement el nostre fill començarà fent el que ens ha vist fer a nosaltres. És cínica que en un país en el que els programes televisius de xafarderies i les revistes del cor tenen tant d'èxit, ens queixem que els nostres fills són xafarders. I, per cert: no és, en absolut, pitjor dir una grosseria d'un company o d'un professor per un mòbil que

“Als fills caldria donar-los bons exemples abans de començar a donar-los bons consells”

escriure-la a la porta del vàter del col·legi.

És certament criticable que una colla d'adolescents en xarxa es dediqui a dir bestieses de no importa qui. Però mentre la xarxa estigui formada per amics i coneguts, probablement no faran sinó perllongar per internet les seves converses del pati de l'escola. Em preocupa molt més el nen aïllat que es crea un jo fictici per enviar-lo per internet a la recerca de les aventures que el seu jo real és incapaç de viure.

Als fills caldria donar-los bons exemples abans de començar a donar-los bons consells. I aquí ens trobem amb la sorpresa que són molts els pares que permeten l'accés dels seus fills a facebook malgrat no tenir l'edat mínima exigida. ■

Gregorio Luri és pedagog

Valors comparats

8%

percentatge que la Xina podria créixer aquest any –podria ser superior–. Cal tenir en compte que el 2012, el creixement va ser del 7,8%, la pitjor marca en una dècada pel gegant asiàtic.

-1,3%

percentatge que el Fons Monetari Internacional (FMI) calcula que es contraurà l'economia espanyola durant el 2013, una xifra força superior que el 0,5% que preveu el govern espanyol.

Termòmetre de Valors

Les dones podran combatre

↑ El secretari de Defensa dels EUA, Leon Panetta, ha ordenat **eliminar la prohibició** que no permetia a **les dones soldat entrar en combat** per feblesa psicològica. Amb aquest decret les dones adquireixen plena igualtat a l'estament militar nord-americà.

Casada amb el seu violador

■ El matrimoni d'un violador amb la seva víctima menor d'edat ja no serà possible al Marroc, gràcies a l'esmena legal que impedirà que **l'agressor evadi el càstig** si consent a **esposar-se amb la menor violada**. Una cosa és la llei, però, i una altra la tradició islàmica.

Berlusconi elogia Mussolini

↓ L'ex primer ministre italià **Silvio Berlusconi ha elogiat el dictador Benito Mussolini** en un acte de commemoració a les víctimes de l'Holocaust. **“Va fer coses bones”**, ha afirmat. Paraules que han generat la indignació i la polèmica a Itàlia.

L'Austeritat

— Antonio Argandoña

Aquest prestigiós professor d'economia a l'escola de negocis IESE fa una oda a l'austeritat més enllà de la polèmica actual.

AUSTERITAT COM A VIRTUT

La crisi financera i fiscal que estem patint ha posat de moda l'austeritat. Tots creiem saber a què ens referim quan parlem de polítiques d'austeritat, però probablement no ens posarem d'acord sobre quins són aquestes polítiques i per què són necessàries, si és que ho són. L'austeritat és un concepte confús.

L'austeritat es podria definir com l'actitud o conducta d'una persona, família o comunitat que redueix la seva despesa i prescindeix del no necessari. Aquesta definició deixa a l'aire què és el necessari, però almenys serveix per entendre que, en sentit estricte, l'austeritat respon a una virtut o una manera de vida emparentat amb la frugalitat, la senzillesa, la templança, la moderació, la sobrietat... En definitiva, consisteix en viure sense "estirar el braç més que la màniga". Aquesta actitud pot formar part del caràcter d'una persona, o ser només transitòria, com a resposta a una necessitat o una imposició a la qual ens hem de plegar, com moltes persones avui que es resisteixen a una austeritat que rebutgen com una imposició no desitjada i injusta.

No parlaré de l'austeritat com a objectiu o com a resultat de les polítiques que el govern està promovent, ni de la seva necessitat, dels seus efectes econòmics, socials i polítics, o de les possibles alternatives. Em referiré a l'austeritat com a virtut, perquè d'ella —o la seva absència— en depèn, en bona part, la qualitat ètica de moltes de les decisions personals, familiars i socials, així com la sostenibilitat ètica, econòmica i mediambiental de les nostres decisions de despesa i estalvi. Les actituds morals, socials i mediàtiques cap a aquesta virtut són molt diverses. Per a molts, un estil de vida auster mereix aprovació, encara que probablement per raons diverses: com a reacció a una societat consumista, per protegir el medi ambient i evitar l'esgotament dels recursos, perquè és condició necessària per donar més pes a l'espiritualitat en la vida personal i comunitària, com a senyal d'identitat enfront d'una societat consumista... Per altres, en canvi, no té sentit proposar cap restricció fiscal, legal o social a la manera de consumir que cadascú ha triat lliurement.

Quan parlem d'austeritat, entenem coses diferents. Proposo quatre accepcions d'aquesta virtut, o dels seus sinònims frugalitat, sobrietat, templança, temperància, estalvi i senzillesa de vida.

1) Una persona austera és aquella que s'autocontrola en la compra, consum o despesa, que estalvia, guarda, reserva, economitza... que porta voluntàriament un estil de vida senzill, que no es crea necessitats, no posseeix més del necessari i s'envolta de pocs béns i no luxosos. I això pot ser compatible amb un alt nivell de riquesa. Es tracta, doncs, d'una qualitat, una actitud, una cultura o una virtut d'una persona, família o grup social. I és voluntària: no és la conseqüència de la mera manca de recursos.

2) L'austeritat pot significar també el control de la condició o la qualitat d'allò gastat, consumit o posseït. Auster és el que gasta amb saviesa, el que pren decisions informades per estalviar, conservar o evitar el malbaratament, o per gastar millor, tenint en compte una àmplia gamma d'efectes possibles de les seves accions sobre ell mateix, sobre altres persones o sobre el medi ambient.

3) Sovint —no sempre—, una persona austera és també generosa, despresa: dona i comparteix, estalvia per als altres, crea per altres activitats productives, exerceix la solidaritat o la caritat, etc.

4) Qui desenvolupa un estil de vida auster té motius per dedicar menys esforç a la consecució d'ingressos, reduint així les hores de treball, el cansament, l'estrès, etc., i donant prioritat a activitats com la cultura, l'oci, la vida familiar i les relacions socials.

L'austeritat combina els efectes conjunts de dues virtuts: la templança i la prudència. A la templança podem identificar una dimensió negativa, que fa referència a la moderació, a posar fre, i una altra, positiva, que apunta a respectar les coses. Ambdues dimensions apareixen en els caràcters de l'austeritat assenyalats abans. Sol dominar el primer, però el segon, el positiu, és més important, perquè implica posar ordre en la vida i en la conducta. La prudència, per la seva banda, és la virtut que ajusta cada acció a la raó. Una persona austera ho és en funció dels fins que ha seleccionat anteriorment pel vida. L'austeritat com a virtut està en el terme mitjà entre la despesa excessiva, el malbaratament o el consum extravagant, d'una banda, i l'avarícia, la mesquinesa o la gasiveria, d'un altre.

L'austeritat és una virtut personal, però també social, en tant que és practicada col·lectivament i valorada socialment pels seus efectes sobre l'estabilitat financera i fiscal, el medi ambient, el creixement, l'estabilitat econòmica, la distribució de la renda, la confiança...

L'AUSTERITAT, AVUI

El judici que un observador extern pot fer sobre la dimensió ètica de les decisions de les persones i de les col·lectivitats ha de ser sempre molt matisat, perquè no coneix les intencions dels protagonistes, les seves valoracions de les circumstàncies i les dificultats amb què es troben a l'hora de prendre les decisions. Però si les conductes externes serveixen com a indicadors, l'excés d'endeutament de les famílies i empreses, la febre creditícia, la bombolla immobiliària i el creixement del consum mostren que moltes famílies, empreses i administracions públiques no van viure la templança i la prudència que configuren l'austeritat com a virtut. I no es tractava de comportaments aïllats, sinó de conductes arrelades, perquè les virtuts —i els seus oposats, els vicis— són hàbits operatius desenvolupats mitjançant l'aprenentatge de la intel·ligència i de la voluntat.

Una altra cosa és que en aquesta època no resultés fàcil viure

l'austeritat, tenint en compte, primer, l'eufòria econòmica creada per l'elevat creixement, els baixos tipus d'interès i l'abundància de crèdit, segon, els canvis culturals i morals experimentats per la nostra societat, que s'ha fet més individualista, utilitarista, emotivista, moralment relativista i progressivament allunyada d'un concepte generalment acceptat de bé comú, tercer, la manca de referents morals en l'economia i la política, que suposaven neutrals a tota referència ètica, i quart, la creació d'un ambient moral en la societat que afavoria la despesa excessiva, el gaudi immediat i el contagi moral, amb arguments com allò del "tots ho fan".

Aquestes conductes arrelades i socialment acceptades han xocat amb l'austeritat imposada per les polítiques públiques, provocant un rebuig social que ha vingut facilitat per les actituds ideològiques i polítiques dels partits, els mitjans i els moviments socials. No entro en aquests debats. Només he pretès mostrar que l'austeritat té una dimensió moral, i que hi ha raons per assumir-la. Però, com en tota

"En la darrera època no ha resultat fàcil viure l'austeritat, tenint en compte l'eufòria econòmica"

"Com en tota decisió moral, allò important no són els resultats externs sinó les motivacions i les actituds"

decisió moral, l'important no són els resultats externs, sinó les motivacions i les actituds de les persones i de les col·lectivitats. Les polítiques fiscals no poden obligar els ciutadans a ser ètics, però el reconeixement d'un problema econòmic, la identificació de les seves causes i la creació d'un entorn legal i institucional que ajudi a superar poden crear l'ambient adequat perquè la societat espanyola sigui conscient del que significa viure l'austeritat com a virtut. ■

Antonio Argandoña és professor d'IESE i responsable de la Càtedra La Caixa de Responsabilitat Social de l'Empresa i Govern Cooperatiu.

La vinyeta per Sergi Meya

L'Austeritat

L'entrevista —Joan Salicrú

Guillem López Casasnovas, doctor en Economia Pública Catedràtic d'Economia a la Universitat Pompeu Fabra (UPF) de Barcelona i conseller del Banc d'Espanya, el seu discurs al voltant de les polítiques d'austeritat i redistribució és una mirada especialment lúcida més enllà del moment econòmic actual.

“NECESSITEM UNA DEPURACIÓ DE CAVALL”

Guillem López Casasnovas rep un equip de Valors al seu despatx de la Facultat d'Economia de la Universitat Pompeu Fabra. De seguida, la seva bonhomia es mescla amb la profunditat i el rigor dels seus anàlisis, que aconsegueix traspasar la línia dels titulars fàcils.

En aquests moments tothom parla de l'austeritat amb una connotació negativa. N'estem fent un gra massa, situant l'austeritat com a element central de molta part de la crítica política?

En fem un gra massa perquè en parlem més que no en fem, d'austeritat. L'austeritat que la gent visualitza com a real està lligada al sector públic. Però de l'austeritat voluntària, no forçada, de la gent que arriba a finals de mes i que hauria d'haver après de la crisi que mai s'han de malbaratar els recursos —que és l'austeritat real—, se'n parla més que no se'n fa. Els que han de fer austeritat perquè no arriben a finals de mes és una altra història, és una desgràcia. L'austeritat del sector públic, en canvi, respon a una reconducció d'un comportament en molts sentits malbaratador que benvinguda sigui.

En aquest sentit vostè fa una lectura crítica als crítics de l'austeritat.

Sí. Per exemple, en el sector públic, fa pocs dies una conselleria va mostrar el que suposadament era un èxit, haver reduït en els últims tres anys la despesa un 7 per cent. Això, d'entrada, té un biaix: pensar que són els ingressos el que determina la despesa. En realitat, en el sector públic, és al revés: primer cal valorar la despesa que necessites fer i després mirar els ingressos que necessites per finançar aquesta despesa. Aquesta idea que tenim ara de què mentre els ingressos han fluit, qualsevol cosa en despesa era possible, és equivocada. Primer hem de preguntar-nos quina és l'avaluació que en fem de la despesa necessària pel benestar de la gent, per l'impuls requerit a l'economia... i després mirar quins són els instruments de finançament. Per tant, baixar despesa un 7 per cent, vol dir molt i no vol dir res; si era greix, és bo; si era ós, és una equivocació. És molt diferent parlar d'actuacions fetes des del sector públic sense mirar prim perquè els ingressos ja es disposaven que si tenies una despesa molt acurada del

que eren les necessitat del país i li has fet una destrallada del 7 per cent. Això resulta devastador i contraproduent. L'austeritat pot tenir les interpretacions també de la prudència i la templança i en aquest cas crec que no és intrínsecament negativa.

És clar, però l'exercici que vostè proposa el podríem fer si poguéssim començar de zero i pensar: “A veure, en què ens volem gastar els recursos públics?”.

Quanta despesa de la que fem està avaluada? Molt poca! Avaluada vol dir que algú s'hagi preocupat de fer una valoració econòmica de si els objectius els compleixin amb els recursos necessaris i no més, o si per aquells objectius hi han alternatives diferents per assolir-los. Aquesta cultura no hi és, perquè la idea, almenys fins ara, era que mentre hi hagués ingressos, sempre pots finançar noves despeses si mostraven un benefici positiu. I no n'hi ha prou: els beneficis han de compensar els costos, no només ser positius. Cal plantejar sempre els costos d'oportunitat de les alternatives que perds fent una cosa i no fent-ne una altra. Hauríem d'avaluar un benefici marginal en termes del seu cost marginal, i si el saldo no és positiu, baixar consegüentment els ingressos.

Es refereix a reduir impostos?

Sí, perquè baixar els impostos vol dir retornar capacitat de decisió, benestar als ciutadans; de manera que fer tributar als ciutadans per a finançar qualsevol que sigui la despesa mentre sigui en benefici marginal positiu, és un disbarat. No ho fem a casa nostra, per què ho ha de fer el sector públic? Els qui estan en contra de l'austeritat i rememoren polítiques keynesianes, no volen relançar el consum públic o la inversió pública, volen relançar l'endeutament. Ara no hi ha possibilitat de finançament de les despeses que ja tenim assumides. Els que voldrien una implicació encara més activa del sector públic en la sortida de la crisi, han d'estar molt segurs sobre la vàlua d'aquesta despesa ja que no és gens obvi com la podran finançar. Sinó és un brindis al sol. Els impostos resten capacitat econòmica no només a l'economia productiva sinó a les famílies per a altres partides de benestar que ells mateixos voldrien decidir i no decidís per ells el sector públic.

La resposta dels sectors més esquerrans, si no és endeutar-se és apujar la fiscalitat en els nivells que el nou president francès ha anunciat: un 75 per cent d'impostos pel tipus marginal més alt. Ho troba aberrant?

Sempre que hi ha una puja d'impostos, cal validar quin és l'augment del benestar que resulta de la despesa finançada. Si és protegir una prestació que no està avaluada, la puja d'impostos no està justificada. Si és una despesa que està avaluada, és cost efectiva hem de buscar de tots els impostos el que calgui per nodrir-la els qui distribuïen més equitativament aquesta càrrega, però no a l'inrevés: mantenir o augmentar una despesa no avaluada tirant de beta amb taxes, amb copagaments, amb recàrrecs... de manera absolutament discrecional no té cap lògica. De fet, si miréssim ara de tota la despesa que estaven fent ara les administracions, el greix que es pot treure, podríem fins i tot baixar impostos.

“No es tracta de gastar tot allò que ingresem sinó de mirar quant d'allò que gastem és necessari”

“Si retalléssim tota la despesa supèrflua de l'administració, podríem baixar impostos i tot”

Abans ja ho ha insinuat. Però com argumenta aquesta possibilitat quan tothom diu que cal fer el contrari?

Sí. Mira, resulta que hi ha països com el Regne Unit on han començat processos d'avaluació en sectors concrets com la sanitat. El NICE, el National Institute for Clinical Excellence, acull les noves prestacions del servei públic —tractaments terapèutics, fàrmacs nous...— i les analitza en clau de què aporten en beneficis addicionals respecte els tractaments convencionals, i quin cost addicional tenen. Si el benefici marginal no es justifica per aquest cost, recomana que no se incloguin sota finançament públic. Aquest procés s'està fent als sectors públics millor gestionats, però encara no han començat a re-visitat les prestacions ja incloses, a 'desinvertir', que és una altra forma d'austeritat.

L'Austeritat

I això creu que és aplicable a Catalunya? És a dir, els serveis que estan havent de ser retallats podrien mantenir-se com estaven si es fes aquest exercici de mirar de treure greix al sector públic?

Jo penso que estem fent retallades sense identificar prou bé els àmbits en què un procés de desinversió, de reducció de despesa, comporta més beneficis, en termes de consolidació fiscal, i menors costos –els beneficis de la gent afectada–. Ara estem treballant així: “Agafem el pressupost de l'any passat i en retallem un 4 per cent”. Doncs una austeritat linial és una desinversió no selectiva que penalitza relativament als més eficients. Pel qui més greix tenia en el seu funcionament del dia a dia, un retall del 4 per cent no és res. Qui ja havia sanejat més, un 4 per cent és absurd, ja que els seus marges d'ajustament són menors. Per tant tota desinversió que no és selectiva, igual que la inversió que no prioritza, té aquest problema: no tens ni idea de si els beneficis es justifiquen efectivament en termes dels costos que provoquen (beneficis perduts). I això s'està fent perquè allò urgent no deixa veure allò important. No ho critico, ja que entenc la urgència, però cal ser conscients de que no s'hauria de fer així.

Com hauria de funcionar, aquest procés d'auscultatge del procés d'inversions i desinversions?

Doncs no només a través d'una agència externa sinó incloure aquesta cultura en la lògica de l'administració pública, en la presa de decisions normals, tant legislatives com pressupostàries. Imaginem que parlem de la lluita contra la pobresa, un cas pràctic: doncs l'objectiu seria que a través de les mesures aprovades el llindar de la pobresa disminuís un 5 per cent cada any. O en la integració social dels exclosos, valorant quants dels exclosos han trobat feina. L'objectiu d'una llei no pot ser “el Bé de la humanitat”, hem de parlar d'objectius quantificables que permetin ser avaluats. I, a la memòria del decret o de la llei, convindrà explicar perquè s'ha optat per aquelles mesures i no per unes altres i quines alternatives s'han contemplat abans d'abraçar les que incorpora el decret. Un altre exemple, els programes d'inserció d'immigrants: quan es busca que el català i el que és coneixement de la realitat cata-

lana arribi a aquests immigrants –i aquí la cultura pot voler dir saber com funciona l'electricitat i la llengua vol dir que si et demanen una cosa, sàpigues contestar–, després això es podrà avaluar sabent quanta gent ha trobat feina gràcies a aquest coneixement adquirit i quina millora productiva ha permès, amb una prima salarial addicional que ha fins i tot ajudat a nodrir, amb la recaptació conseqüent, el seu cost.

Això ens remetria a un problema de cultura política respecte com es governa? Exacte. És el que reclamem: no ho fèiem a l'època de la inversió i no ho fem ara amb la desinversió. Aquesta és l'austeritat que demano com a necessària, contra l'alegria de la inconsciència i la irresponsabilitat.

I en aquest sentit què és el que ens falta? Un canvi de xip polític? Millors alts funcionaris com en els països més avançats? A l'administració, la cultura de l'avaluació no existeix. Mentre doni la prestació un marge de benefici que faci que algun destinatari políticament ho defensi, la societat ho dona per bo. Com que es perceben com a els diners d'altres... s'ignora la necessitat de lligar el sacrifici dels recursos que s'hi aporten respecte dels beneficis que se'n deriven... Això no ho fem, a casa nostra. En canvi, –separant el que és l'interès públic respecte l'interès general– sí que ho fem amb les coses públiques. Aquesta dicotomia ens té condemnats; “allò de tots no és de ningú i per tant no mirem prim”. Mirar prim és la forma més sana de l'austeritat. També ho és buscar l'equilibri entre el seny i les passions, la sobrietat i la consciència de quines son les nostres necessitats reals; del cos i de l'ànima. Austeritat i tempraça l'ha d'afavorir l'interès públic.

Aquí ens posaríem a discutir, precisament, sobre què és l'interès públic? Què entén vostè per interès públic? El de l'estat o el del conjunt de la societat? A la cantonada d'aquí on som hi ha una escola amb una pancarta al carrer enorme que diu: “Defensem els nostres drets”. El plural majestàtic aquest no deixa però clar de a qui es refereix? Els drets de qui? Dels treballadors? Dels nens? Dels pares que hi tenen nens? Dels ciutadans que financen l'educació encara que no tinguin nens? De la Conselleria que representa políticament

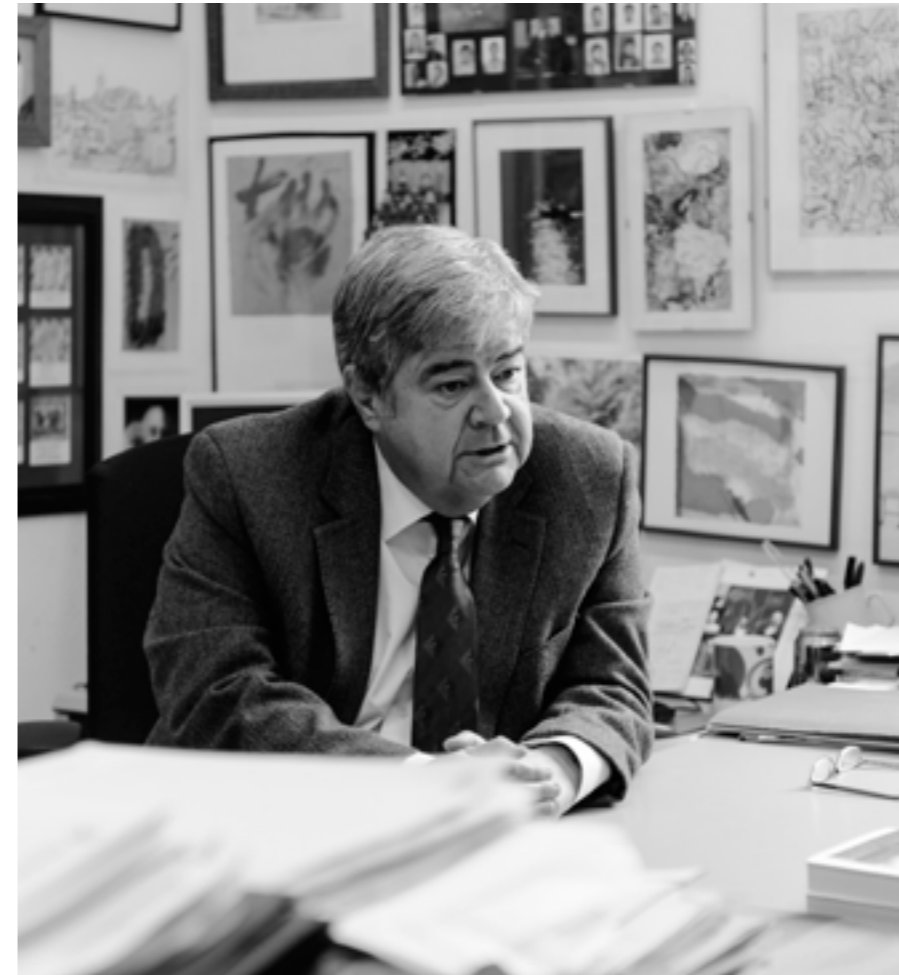
una majoria? És admissible en una institució pública com un centre de salut hi hagi cartells de professionals que alertin de les llistes d'espera, dels perills del mal finançament de la sanitat pública sobre la salut dels pacients que estan allà esperant? Hi ha gent que es pensa que el seu interès és el de tots; en el sector públic és el pa de cada dia. Es confon l'interès de l'Estat del Benestar amb l'interès dels seus treballadors...

Per tant, tornant una mica al principi, aquesta dicotomia que s'estableix entre l'austeritat i el creixement vostè la nega. Què és el que ens ha de permetre sortir de la situació d'estancament on ens trobem? Tenir projecte econòmic, de país. La gent diu: em falta crèdit. De liquiditat no en

“Cal un canvi de xip cultural: a l'administració pública, la cultura de l'avaluació interna no existeix”

“En el sector públic, la confusió entre l'interès públic i el particular dels treballadors és constant”

falta, perquè la crisi de la bombolla immobiliària s'ha solucionat inundant de liquiditat el sistema econòmic; un fet que pot acabar generant una altra bombolla en un altre àmbit d'activitat especulativa. Però aquesta idea per la qual el problema era de liquiditat i que un cop re-injectada la liquiditat l'economia es refaria, era equivocada. El problema era de solvència; se'ns queia una manera de fer funcionar a l'economia, especialment a Espanya, amb sobredosi de *totho* i serveis de baix valor afegit, sense que s'hagi afavorit un projecte econòmic alternatiu solvent. I buscant solucionar el problema no amb seny (forma senzillament d'austeritat) sinó amb visió de qui dia passa any empeny, s'ha injectat liquiditat –una massa enorme de diner circulant, entre 4 i 5 vegades el PIB mundial–. La possibilitat que té aquest cos de fer un ictus, amb tanta pressió sanguínia en un cos maltret, és molt gran. Aquesta liquiditat per què no es tradueix en crèdit pel relançament de l'economia? Perquè el crèdit és una condició necessària però no

Guillem López Casasnovas en un moment de l'entrevista al seu despatx de la Pompeu Fabra.

suficient. Estem en una situació en què els bancs –empreses privades que miren amb lupa com apliquen els diners que els han donat, rebut o prestat les autoritats supervisores mundials– van molt alerta a l'hora de donar crèdit; han de sanejar les estructures. Per tant: no hi ha crèdit perquè no hi ha demanda o perquè no hi ha oferta? A l'economia productiva diuen que és perquè no hi ha oferta i a les entitats que no hi ha demanda solvent, projectes avaluats i amb rendiments raonables. Fins que no tinguem projectes que contemplin no el mercat interior sinó l'exterior, que contemplin l'activitat productiva com a resultat d'una major eficiència amb costos més baixos i preus més competitius... fins que tot això no qualli, el país no se'n sortirà.

Això ens remetria a un altre dèficit cultural que és d'una economia poc basada en la innovació, en el valor afegit...

La vida ha estat massa còmode durant els últims anys. Només trinxant territori, amb el plàcet d'alguns poders públics... tot això ens ha acostumat, ens ha relaxat massa i hem perdut capacitat d'espavillar-nos. En època de boom ningú arriscava res i ara en època de dificultat, com que tenim el múscul de la presa de risc atrofiat, ens costa més. Ens toca fer gimnàstica. Fer exercici quan t'alimentes malament perquè fas austeritat forçada, és més difícil. És un cercle viciós que cal trencar. En aquest sentit, cal esperar que molta de la reestructuració econòmica vingui de la empreudoria dels autònoms, de la gent que se'n adona que si espera que el contracti un tercer no ho tenen fàcil. Agafaran també múscul de decisió les empreses, que s'havien amotllat massa als bancs. Ara moltes empreses se'n han donat compte que el que fan moltes entitats és deixar-te el paraigües quan no plou.

Una autoritat de reputada solvència

Guillem López Casasnovas (Ciutadella, Menorca, 1955) és un economista menorquí de reputada solvència a casa nostra, on apareix sovint en diversos mitjans de comunicació. Llicenciat en economia primer i en dret després per la Universitat de Barcelona el 1979, i el 1984 es doctorà en economia pública a la Universitat de York. Des de juny de 1992 és catedràtic d'economia de la Universitat Pompeu Fabra (UPF), de la que ha estat vicerector i degà de la facultat d'Econòmiques, i fundador i director del centre de recerca en Economia i Salut (crES-UPF) el 1996-2005. Membre numerari de la reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, membre de mèrit del col·legi d'Economistes de Catalunya, del consell Assessor del Ministeri de Sanitat i Política Social i President de la International Health Economics Association (2007-13). Des del 2005 és conseller de Govern del Banc d'Espanya i membre del CAREC, el consell assessor del govern de la Generalitat en temes d'economia, des de la seva constitució, el 2010. JS

L'Austeritat, doncs, és totalment necessària, segons vostè?

Toca fer una depuració de cavall, no només en el sector públic sinó també a les empreses i a les famílies. A les empreses la seva depuració és reequilibrar la dependència financera excessiva respecte la capacitat d'autofinançament. Els individus no hem de tenir tanta aversió al risc sinó una presa de decisió més propra a la responsabilitat pròpia. I el sector públic en general ha de fer una depuració validant que les coses que fa estiguin justificades en els beneficis i costos en els marges. I aquest equilibri l'hem de recuperar un poc entre tots. Austeritat, sobrietat, seny, racionalitat, lògica, tempraça... benvinguts torneu al país. ■

 Mireu el vídeo de l'entrevista a <http://www.valors.org>

L'Austeritat

La Tertúlia

L'austeritat és avui la paraula de moda a Europa. Uns la defensen com a única possibilitat de sortida de la crisi, mentre que altres l'etiqueten com la destructora de l'Estat del Benestar. Queralt Flotats en parla amb Andreu Missé, Ferran Tarradellas i Antoni Garrell.

AUSTERITAT, EL VALOR DE MODA A EUROPA

Tres experts en economia com són Andreu Missé, Ferran Tarradellas i Antoni Granell, coincideixen a la tertúlia del 'Valors a l'alça', el programa de ràdio que Valors du a terme a través de Mataró Ràdio a l'emissora La Xarxa cada dissabte d'11 a 12 de la nit. L'ambient és cordial, tot i que els punts de vista no són precisament coincidents.

Comencem. L'austeritat consideren vostès que és un valor positiu, 'per se'?

Andreu Missé: L'austeritat, en general, és un valor positiu, un bon referent. Hem de pensar que en aquest món els recursos són limitats. I em sembla interessant reflexionar entorn de l'austeritat, perquè més enllà de manifestar-nos a favor o en contra de les retallades, hi ha molts més temes a tenir en compte. Per exemple, no podem obviar que hi ha molts tipus d'austeritat.

Antoni Garrell: Ràpidament associem la paraula austeritat amb estalvi, però, per mi, l'austeritat és eficiència. Quantes coses fem que no calen? Quant temps perdem? Quants recursos malversem? Abans de parlar d'austeritat hem de parlar de ser eficients: fer les coses just amb els recursos que necessitem. Un es pregunta si les autopistes de les grans ciutats han d'estar il·luminades. I què ha de ser primer: pujar l'IVA o reduir el volum de la intensitat lumínica d'unes vies poc utilitzades a partir de les dotze de la nit? Per altra banda, crec també que hem d'entendre que vivim en un món que ens han deixat, que no és nostra. Hi som de trànsit i, per tant, hem de conservar-lo de cara les futures generacions. I, finalment, també hauríem de diferenciar entre les despeses i les inversions i no confondre el present i el futur. Ens hauríem de preguntar: "Tu què vols fer: garantir el present o hipotecar el futur?". O les dues coses?

Avui, la societat sembla dividida entre els pro-austeritat i els contraris, els pro-creixement. Hi pot haver una formulació híbrida?

Missé: Per una banda, podem ser austers en les coses que no ens fa falta gastar, però per l'altre, podem escanyar un país si no gastem en economia, en educació o en investigació. Espanya, durant els anys 2003, 2004 i 2005, va ser una potència en temes d'energia renovable; estàvem molt ben posicionats al món. I, fins i

tot, les empreses espanyoles van tenir una penetració important al mercat dels Estats Units. Era una indústria lligada a temes de recerca i innovació. Ara, de cop i volta, s'han retallat totes aquestes subvencions, quan de fet no eren subvencions sinó ajudes al foment de la inversió perquè creaven llocs de treball. Ser austers en això és un gran error, perquè estem perdent grans quotes de mercat. Hem de veure en què retallem, què preservem i, fins i tot, què hem de reforçar i incrementar-ne la despesa.

Suposo que vostè, Sr. Tarradellas, com a representant de la Comissió Europea, deu considerar l'austeritat com un valor indispensable per sortir de la crisi... estem hipotecant el posterior creixement?

Ferran Tarradellas: L'austeritat és una condició indispensable en la mesura que ens hem acostumat a gastar més del que teníem. L'austeritat, tal i com es proposa, és una tornada al sentit comú. Si tinguéssim per gastar el que hem estat gastant fins ara, no tindríem cap necessitat de ser austers. Hem estirat més el braç que la màniga i ara el sistema és insostenible. L'austeritat no és una fi en les polítiques econòmiques de la UE, sinó que l'objectiu és recuperar les condicions per tornar al creixement.

L'austeritat, però, sempre té un preu...

Tarradellas: És cert. De vegades la medicina pot ser pitjor que la malaltia. Per això, en el moment d'aplicar mesures d'austeritat, cal vigilar de no carregar-nos les eines que tenim per generar riquesa després. I per tant, cal que les mesures d'austeritat vagin acompanyades de polítiques de creixement. En l'àmbit europeu, com que la Unió engloba tant països que creixen com estats que pateixen una crisi més profunda, pot jugar aquest paper d'estimular el creixement a través del pressupost comunitari. El pressupost comunitari és molt petit, només un 1 per cent del PIB europeu, però representa la diferència que ajuda els països que estan pitjor a tornar al camí del creixement o, com a mínim, aplicar les mesures d'estabilitat financera necessàries sense que hi hagi un patiment excessiu per part de la població.

Tothom s'ha de fer una mica responsable d'aquesta nova política d'austeritat?

Missé: En general, quan s'apliquen polí-

Els protagonistes

Andreu Missé és periodista i director de la nova revista *Alternativas Económicas*. Ha desenvolupat durant més de trenta-cinc anys la seva activitat professional a *El Periódico* i a *El País*, d'aquest mitjà n'ha estat subdirector, redactor en cap de la secció d'Economia i corresponsal a Brussel·les. El 2009 va rebre el Premi Salvador de Madariaga de periodisme europeu.

Ferran Tarradellas és el nou responsable de l'Oficina Europea a Barcelona. Ha adquirit aquesta responsabilitat aquest 2013 després d'un any i mig de treballar en el servei de premsa de la de la Comissió Europea a Madrid. Abans havia estat a Brussel·les portaveu del Comissió d'Energia i portaveu de la Comissaria d'Ajuda Humanitària i Resposta a les Crisis.

Antoni Garrell és Enginyer Industrial, especialista en gestió de la innovació i en economia del coneixement. Fou fundador del Cercle per al Coneixement i impulsor de la Fundació Indicis que centra la seva activitat en aspectes de sostenibilitat i clima. Des de 1998 és Director General de la Fundació per l'ESDi (FUNDIT). MC

L'Austeritat

tiques d'austeritat és perquè s'ha gastat més del compte, però això no és cert. Ens hauríem de preguntar: "Qui realment ha gastat més del compte?". Hi ha milions de pensionistes que viuen amb pensions molt baixes i milions de treballadors amb sous molt baixos i, per tant, no se'ls pot dir que hagin gastat més de les seves possibilitats. Amb segons quins discursos, sembla que els ciutadans en hàgim de sentir culpables. En el tema de l'energia ara hi ha unes normes d'austeritat fiscal, quan en el cas del nostre país no hi ha hagut un desviament de la despesa pública en aquest sector. Ens han caigut a sobre unes despeses sobrevingudes que no tenen res a veure amb les despeses clàssiques. No podem oblidar que entre tots hem hagut d'arreglar un sector financer molt irresponsable, la qual cosa ha provocat l'increment del dèficit i del deute, l'encariment del finançament global i un empitjorament de la mala imatge del país. No podem plantejar-nos ser austers perquè uns senyors hagin estat irresponsables. Això és injust. I, sense ànim de provocació, però respecte els límits de l'austeritat, cal dir que Grècia mai havia anat tan malament des que Europa l'està governant. Evidentment que era un país amb problemes, però és que ara no té futur. I, per tant, això confirma que, segons quins perspectiva es dona a l'austeritat, aquesta pot ser un desastre.

Garrell: El meu avi deia: "Tot deute té un venciment". I qui no cregui això viu marginat, perquè els altres poden ser estúpids, però no tant. Els hi podràs prendre el pèl una vegada, però no dues. I si li prens el pèl tu en pateixes les conseqüències, però també tots els qui t'envolten. Per tant, em sembla inútil entrar en una discussió sobre si s'han de tornar els diners que ens han deixat. S'han de tornar. Per altra banda, no acceptar que tothom ha gastat més del que podia també em sembla d'una gran ingenuïtat. Ara bé, també és cert, i trist, que no es persegueix-hi judicialment tots aquells dirigents de bancs i caixes que han malversat el capital de confiança que la gent va dipositar a les seves mans. A més, aquesta gent surt ben col·locada i amb el futur solucionat. És quelcom immoral. Ara bé, dit això, em sembla un error traspasar tota la culpa als altres. No conec ningú que anés al banc a demanar una hipoteca per

una casa i li oferissin un 100 per 100 de la taxació i digués: "Disculpi, jo amb un 60 per cent ja en tinc prou". No ens van posar una pistola al pit...

La gent no es va veure arrossegada a signar unes hipoteques amb unes condicions preestablertes...?

Garrell: No. Ens vèiem arrossegats perquè el tipus d'interès real era negatiu. Per això no comprar una cosa que necessitaves a crèdit era estúpid, perquè sabíem que l'endemà seria més car. El problema ha començat quan la gent s'ha dedicat a comprar coses que no necessitava. Els bancs han d'exigir les seves responsabilitats; no permetem que siguem els ciutadans els qui paguem les seves negligències. Però a la vegada també acceptem les nostres responsabilitats. I, respecte el futur, comparteixo amb el Sr. Missé, que la única cosa que no es pot hipotecar és el creixement. Qui hipoteca el creixement i s'oblida del demà és l'egoista. Cal retallar en despesa, especialment en la superflua, però no en inversions de futur: formació, recerca, desenvolupament i innovació. És demagògia aquell que diu que no s'ha de retallar en despesa, quan aquesta genera ocupació per molt poc temps i molt atur de futur. En canvi això no passa en les inversions de futur. Per tant, el que no podem fer són retallades que afectin el futur i el model competitiu. I, en aquest darrer punt, encara que no ens agradi recordar-ho, cal tenir present que nosaltres érem la única regió d'Europa en què la productivitat els darrers anys, en lloc de pujar, baixava.

Per tant, en un context de crisi i austeritat és viable apostar per la innovació?

Garrell: De fet, ens hauríem de fer la pregunta al revés. Hi ha alternativa sense innovació? Si fem la pregunta com vostè fa, assumim que hi ha coses de les quals en podem prescindir. I realment hi ha coses de les quals la societat no pot prescindir. Una d'aquestes és convertir l'avenç científic en progrés socials. I per fer això, cal innovar, perquè innovar no és res més que fer les coses diferents, entendre que el que ahir era una novetat avui és quotidià.

Tarradellas: D'acord en línies generals, però hi ha un concepte que cal recuperar: la gestió del bon pare de família. El bon

pare de família sempre vol tornar a tenir feina i ingressos, però hi ha una sèrie de despeses a les quals fins i tot un bon pare de família no pot renunciar. Un pare no pot renunciar a què la gent es mori de gana...

Garrell: Però menjar no és despesa, és inversió de futur: si la gent està ben alimentada no es posa malalta i no es converteix en despesa sanitària més tard...

Tarradellas: És que no totes les inversions es faran en coses productives. Donar de menjar i cuidar els avis segurament no generarà llocs de treball en un futur, però hi ha un qüestió de justícia social que s'ha de tenir en compte. La qüestió és saber on hi ha l'equilibri. Avui se senten histò-

Antoni Garrell: "Ens hem de preguntar: Volem garantir el present o hipotecar el futur?"

Tarradellas: "L'austeritat, tal i com es proposa ara, és senzillament una tornada al sentit comú"

ries de nens esgarrifosos que es desmaïen a l'escola perquè només fan un únic àpat al dia. Si només actuem aquí, és pa per avui i fam per demà, per tant, cal buscar un creixement sostenible econòmicament, mediambientalment, intel·ligent i equitatiu. I en aquesta recuperació no podem deixar gent al costat de la carretera. Cal treure allò superflu per salvar les coses bàsiques.

Missé: Sembla tabú parlar de la diferència entre la despesa i les inversions. Però, per exemple, no es podria fer una gran retallada en la despesa militar? Grècia era un dels estats amb més despesa militar d'Europa i els països que més li han exigint retallades han estat aquells que li donaven els diners per a comprar armes, França i Alemanya. Alguns investigadors, per exemple, plantegen que Espanya i Portugal comparteixin una part de l'exèrcit. Per altra banda, estic d'acord amb l'Antoni en què cal garantir el futur. De fet, quan ara es reparteixen els beneficis, una part va per l'empresari, una pel treballador i una

Un moment de la tertúlia sobre l'austeritat en el programa "Valors a l'alça".

altra per l'Estat en forma d'impostos. N'hi hauria d'haver una altra, una quarta, que fos una inversió de cara el futur.

Garrell: En el nostre país, actualment un de cada quatre infants viu en el llindar de la pobresa. Aquest tema ens hauria de fer pensar a tots. I davant això ens hauríem de preguntar: com ho fem? I crec que només hi ha dues vies: impedir per tots els mecanismes legals que es generin noves bombolles especulatives i, per altra banda, generar ocupació fomentant l'emprenedoria i creant grans empreses industrials, perquè són les úniques que poden crear milers de llocs de treball i canviar la balança exterior. I és que per mi no poden haver-hi valors si no tenim clar on volem anar. Hem de tenir clar que no hi ha família en aquest país que no hagi aplicat l'austeritat, ni empresa noves mesures de suficiència, mentre que l'administració segueix sent altament insuficient. Per a mi aquest és un greu dèficit.

Senyors, anem acabant. Quins altres valors podem adoptar com a persones i país per sortir d'aquesta crisi?

Tarradellas: Cal dir que la quarta part que deia l'Andreu ja la deixem a les generacions futures, però en forma de deute —encara pitjor—. Però l'austeritat que estem aplicant d'ara també té un compo-

nent de justícia. Respecte els valors, és molt important la responsabilitat. Des de la Comissió Europea, per exemple, estem fent una nova normativa de regulació bancària. També cal una mica més de transparència. Fins ara en els mercats de les transaccions financeres els diners es movien de forma completament opaca, deixant diners en les butxaques dels especuladors i això s'ha d'aturar amb un impost de transaccions financeres.

Missé: Jo afegeixo dos valors més: solidaritat i igualtat. L'augment de la desigualtat aquests darrers quatre anys ha estat sagnant i si això no es reconduïx no ens en sortirem. La classe mitjana en aquests moments s'està arruïnant i la creació d'una societat més igualitària passa per un replantejament de la política fiscal.

Garrell: M'apunto a tots els que han dit i afegeixo esforç, constància i determinació. I poso un paraigua a tots ells: talent. Sense talent cap d'ells no val res. ■

Podeu escoltar el programa sencer a: <http://www.valors.org/lausteritat-el-valor-de-moda-a-europa-a-valors-alca/>

El mot

— Anna Olm

AUSTERITAT

Els diccionaris no presenten actualment la paraula "austeritat" de forma gaire positiva. Totes les definicions adjudiquen un to desqualificatiu a aquest valor. Respecte el substantiu, procedent del llatí *austeritate*, la definició és ben curta: "Qualitat d'auster, o acció austera". Només en un volum es refereix en aquest terme com a "senzillesa, manca de tot allò que és superflu o ornamental", en referència a l'art. És a dir, contrari a "abarrocamment". Una mica més explicatius són les definicions respecte l'adjectiu. Qualifiquen el terme "auster", del llatí *austerus*, com aquell "que viu, obra, jutja, d'una manera rígida, severa, estricta". En una segona definició parlen d'allò que "implica rigidesa, severitat, etc". I és que tradicionalment aquesta paraula s'havia aplicat per definir les vides monàstiques servides en comunitat. En cap cas, però, especialment tenint en compte la situació actual, es parla d'austeritat en termes econòmics. En aquest sentit, però, parlariem d'austeritat com una manera d'actuar sense res sobrer, de viure atenent sobretot a allò que és essencial, prescindint de les coses superflues. Ser auster però, no s'ha de confondre amb altres termes, com ser estalviador (terme que fa referència a la persona que estalvia, és a dir, que "no consumeix, no desprèn o no empra alguna cosa"), en ser garrepa o gasiu (que "va amb un compte excessiu en les despeses, mancat de tota liberalitat") o eficient ("que té capacitat i competència per a dur a terme una feina, un treball, etc"), segons el Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans. Cada concepte, encara que tots estan relacionats amb l'intent de reduir les despeses, té les seves particularitats. ■

Anna Olm és professora

L'Austeritat

—Òscar Mateos

El món dels moviments socials ha estat un dels més crítics contra les draconianes mesures d'austeritat imposades des de les altes instàncies de la Unió Europea. Això no vol dir, però, que es manifestin en contra de l'Austeritat en sí mateixa.

AUSTERITAT, NO “AUSTERICIDI”

La paraula austeritat s'ha posat de moda en l'àmbit polític i econòmic. Sentim a parlar de polítiques d'austeritat a cada telenotícies i veiem la paraula impresa a les capçaleres dels diaris. Som conscients que l'austeritat és un valor positiu a cultivar en la nostra societat. És més, l'austeritat és fins i tot un element bàsic per a la supervivència del planeta. El model productiu i de consum actual és del tot insostenible, una constatació bàsica feta fa molts anys, però que avui ha pres més relleu degut al creixement econòmic experimentat pels països emergents com la Xina o l'Índia.

Ara bé, cal posar sobre la taula les contradiccions que es donen en el cas d'aplicar l'austeritat de manera imposada i dogmàtica i sobretot posar de manifest les seves conseqüències: una societat dualitzada i fracturada en dos, o dit en altres paraules, un “austericidi” en tota regla. El propi Fons Monetari Internacional, valedor de les polítiques d'austeritat en els últims 20 anys, i fins i tot l'ex cap de l'Eurogrup, Jean-Claude Juncker, han reconegut recentment que no són la recepta adequada si el que es pretén és sortir de la crisi amb major creixement. Tal com adverteix Intermón-Oxfam en el seu informe “Crisi, desigualtat i pobresa” (2012), l'anomenada “dècada perduda” a Amèrica Llatina també és un bon exemple que aquest tipus de polítiques són part del problema i no de la solució. Les “polítiques d'austeritat” són

doncs part d'una doctrina i d'una manera d'entendre l'economia i la societat i són grans responsables del moment actual que vivim. En el cas d'Europa, l’“austericidi” és també fruit d'una escletxa entre els països del Nord i del Sud en què els prejudicis, moltes vegades infundats, i els interessos de països com Alemanya estan empenyent a un seriós càstig a països com Grècia o Espanya.

Però la solució als problemes actuals tampoc pot passar per tornar a l'*status quo* de dècades anteriors. Les condicions generades per la globalització han erosionat extraordinàriament el paper de l'Estat-Nació, deixant un gran buit a l'hora de regular i controlar els poders financers. Cal, per tant, una visió que contempli diferents nivells i propostes d'acció:

-A nivell global, avançar cap a la construcció urgent d'institucions veritablement capaces de governar la globalització i d'establir noves regles de joc als poders financers, recomponent un cert equilibri entre el poder polític i l'econòmic;

-A nivell ecològic, reprendre els consensos adoptats fa dues dècades, que suposaven un fort compromís amb la lluita contra el canvi climàtic, tenint especialment en compte als nous actors emergents;

-A nivell europeu, és urgent reprendre l'esperit del projecte europeu primigeni, basat en valors com l'equitat o la solidaritat, i

-A nivell estatal, els reptes són innumbrables: cal millorar l'eficiència del sector públic (tot i que això no pot suposar la seva estigmatització, ja que és fonamental per

al procés de cohesió social), però també establir prioritats amb un rostre humà (moratòria als desnonaments i aprovació de la dació en pagament, per exemple) o generar nous consensos i prioritats en què

“L'anomenada “dècada perduda” a Amèrica Llatina és un exemple del fracàs d'aquestes polítiques”

“Els interessos de països com Alemanya estan empenyent a un càstig a Grècia o Espanya”

l'educació i la sanitat siguin principals.

- A nivell local, estan germinant també un gran nombre d'iniciatives socials i econòmiques que dibuixen un model d'economia basat en valors socials i cooperatius imprescindibles per avançar cap a una situació de major justícia social i mediambiental i, per què no, cap a un model que superi la lògica capitalista i d'austeritat imposada.

Totes aquestes propostes aspiren precisament a refer un nou contracte social basat en el valor de l'austeritat, però queden molt lluny de les mesures austericides que, carregades d'intencionalitat ideològica i política, estan destinades a trencar la cohesió social. ■

Oscar Mateos és professor de la Facultat d'Educació Social i Treball social Pere Tarrés (URLL) i responsable de l'àrea social del Centre d'Estudis Cristianisme i Justícia

Cinema —Judith Vives

En aquesta pel·lícula, el director Bela Tarr evoca una atmosfera apocalíptica per parlar d'austeritat.

LA MISÈRIA I UN CAVALL

Fotograma de la pel·lícula *El Caballo de Turín*.

El caballo de Turín (Turin Horse) és una pel·lícula austera que parla sobre l'austeritat. A partir de l'episodi que va marcar la fi de la trajectòria de Friedrich Nietzsche, el director hongarès Bela Tarr ha rodat una pel·lícula que des d'una radical economia de mitjans narratius i de forma clarament al·legòrica ens alerta de la progressiva degradació i decadència del món i els seus habitants. El 3 de gener de 1889, a Turín, Nietzsche es va abraçar plorant a un cavall esgotat i maltractat pel seu cotxer. Després d'aquest episodi, el filòsof alemany va deixar d'escriure per caure en el mutisme i la bogeria. Tarr segueix amb la seva càmera el cavall i el seu conductor, per mostrar-nos a través de la seva asfixiant rutina quotidiana els petits indicis d'una inefable decadència. La pel·lícula està rodada en blanc i negre, i consta d'una trentena de plans i molts menys diàlegs, la majoria dels quals reincideixen de forma repetitiva en mostrat el mode de vida auster d'un pare i una

filla que sobreviuen en la més angiosa de les misèries. Amb el so d'un vent furiós i una banda sonora igualment repetitiva, Tarr evoca una atmosfera gairebé apocalíptica que ajuda a comprendre el subtil missatge entre línies d'aquesta pel·lícula que exemplifica molt bé l'austeritat. La de l'estil del director, que sembla depurar tot artifici per anar a buscar una mena d'essència cinematogràfica. També la dels dos protagonistes, que quasi no parlen, no mengen i no interactuen, aïllats en un paratge hostil, enmig d'un perpetu temporal de vent que sembla anunciar l'arribada de temps pitjors. Hipnòtica, imponent i desconcertant, *El caballo de Turín* acaba amb una llarguíssima fosa a negra sobre els dos personatges que, immòbils, es veuen abocats a l'austeritat i la misèria. Un missatge encriptat amb el que Béla Tarr, que ha anunciat que aquesta serà la seva última pel·lícula, ha volgut llençar un darrer missatge d'alerta sobre el futur de la humanitat. ■

El racó poètic —
Albert Pera

AUSTERITAT

No em calen jardins vorejats de til·lers olorosos amb parterres de dàlies i l'opulència d'un roserar florit. M'avinc més amb el sotabosc de romaní, sàlvia i espígol de la pineda humil, amb el plaer senzill i natural de l'aire que exhala olor balsàmica, la verdor de vida brunzent d'insectes, bategant d'ocells en el capvespre gotejant de llum llisa. Em sento més auster que ric i opulent.

Albert Pera és poeta

cada dissabte d'11 a 12 de la nit...

Valors a l'alça

AMB QUERALT FLOTATS
a La Xarxa
91.0 FM o www.xarxaradio.cat

RECUPERALS TOTS A WWW.VALORS.ORG

L'Austeritat

Història — Ramon Salicrú

En el segon aniversari de la seva mort, recuperem la vida del bisbe emèrit de San Cristóbal de las Casas (Chiapas).

SAMUEL RUÍZ, L'HOME AUSTER

Escriu aquest article el 24 de gener. Fa poc he rebut una missiva de la direcció de "Mujeres Unidas siempre para el aprendizaje", entitat que estretament relacionada amb el Grup Tercer Món-Mataró, intenta promoure la iniciativa popular entre les dones de diferents comunitats de la selva mexicana de Chiapas. Des d'aquest col·lectiu se'ns ha parlat sovint de Samuel Ruíz, el seu apòstol i ideòleg, model de senzillesa i de coherència, mort fa ara exactament dos anys. Casualment en tal dia com avui. Samuel Ruiz García (1924-2011) va ser un sacerdot catòlic, difusor de la Teologia de l'Alliberament. Va ser ordenat sacerdot després d'haver estudiat al Seminari Diocesà i de ser enviat posteriorment (1947) a la Universitat Gregoriana. El 1959 va ser designat bisbe de San Cristóbal de las Casas, a l'estat

de Chiapas. Aquesta diòcesi es caracteritza per la seva extrema pobresa i per tenir una població majoritàriament indígena. Durant molts anys, Ruiz va establir un sistema d'ajuda de la diòcesi cap a la població rural i va oferir la seva col·laboració com a mediador en diversos conflictes, molt especialment a la seva Chiapas, entre l'indigenista Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional i el govern mexicà. El 2000 va ser distingit amb el Premi Internacional Simón Bolívar de la UNESCO pel seu especial compromís personal i el seu paper com a mediador, contribuint així a la pau i al respecte de la dignitat de les minories.

Sobre austeritat hauria pogut referir-me fàcilment a altres personatges senzills de domini públic (Ghandi –assassinat el 1948, exactament el dia 30 de gener, d'aquí sis dies- o Teresa de Calcuta) o bé endinsar-me en els anals de la història més més antiga (Diògenes, Rousseau, Sant Francesc o Clara d'Assís). Però no. En mig de corrupcions i d'estafes econòmiques incommensurables, esbombades aquests dies en els mitjans de comunicació, esmento un sant auster dels nostres dies que vivia senzillament "entre els pobres". Això és tot. Descansin en pau els nostres difunts i visquin eternament els seus modèlics valors. Com l'austeritat de Samuel Ruíz. ■

Ramon Salicrú és professor d'història i ètica

Joc de cartes — Eulàlia Puigderrajols

RECUPERAR VELLES COSTUMS

Hola a tothom,

Ara parlem d'aprofitar els recursos com si inventéssim quelcom. Alguns amb la pèrdua de nivell adquisitiu retornem a les pràctiques que havíem viscut de menuts. No se ben bé si aquestes mesures són bones per l'economia en general, però sí per les malmeses economies familiars. Ara les sabates van més d'un cop al sabater i la roba passa dels grans als petits. En el món rural, en canvi, l'aprofitament de l'entorn i dels recursos propis s'ha viscut per tradició de manera molt normalitzada, no sols com a costum, sinó també com una necessitat de supervivència. De totes maneres l'austeritat

no té res a veure amb això. Aquest hauria de ser un valor que hauríem de tenir integrat sempre, sigui quin sigui el nostre nivell adquisitiu. Darrerament el terme decreixement sona en molts ambients de consciència política, no envà és millor reutilitzar que gastar, tant si parlem d'energia com de qualsevol producte quotidià. No podem extreure de la terra més del que en dona i austeritat vol dir, a part de ser molt curós en l'aprofitament de tots els recursos, prendre consciència d'això. Està estudiat que les estratègies publicitàries amb l'aplicació de les descobertes en el camp de la neurologia fan que s'estiguin assolint cotes

molt altes de desig compulsiu davant les quals l'individu està indefens. Aquí no hi ha distincions de classe social, ni edat, ni gènere; tots hi estem immersos. Arraconem allò que s'ha fet servir amb una facilitat que esgarrifa. I tot plegat és una contradicció que sols podem posar en el seu just equilibri i seny canviat radicalment els paràmetres i aplicant el que havíem après de petits i era hàbit i costum. Cal defugir del malbaratament i ser austers. Austeritat, que vol dir anar contra corrent en un món basat en consumir de manera exponencial. Una abraçada. ■

Eulàlia Puigderrajols és mestra

Filosofia — Albert Botta

La necessitat de recuperar certes bones costums no ens ha de retornar a l'esperit decimonònic dels uniformes.

AUSTERITAT ESPÚRIA I SENTIT COMÚ

Avui s'invoca l'austeritat parlant de la crisi, l'atur, les retallades, etc. i, per tant, no sembla gaire atractiva. Polítics i gestors econòmics prenen el concepte d'austeritat per presentar les restriccions i les dificultats del moment econòmic com quelcom inapel·lable i objectiu, sovint amb la cantarella que hem viscut per damunt de les nostres possibilitats i que cal defugir els excessos del passat. De debò és acceptable que el comú de la gent ha viscut per damunt del possible? I si aquest fos el cas, d'això se segueix que cal fer grans retallades en educació i sanitat? Que cadascú ho jutgi.

Els grans actors i gestors de la política econòmica són els qui van obrir el pas als excessos que han dut a la crisi de la banca, a la fallida immobiliària, a la desigualtat territorial, etc. Uns responsables que impulsen ara el rescat social dels bancs –no pas de les famílies hipotecades–, o el desigual repartiment de l'esforç fiscal –i de les inversions públiques– tant a bastament denunciat a l'Estat espanyol. No és ètic ni racionalment defensable que es traslladi al comú de la gent els errors i els costos de la mala gestió.

Noti's que la mala gestió poc s'adiu amb l'austeritat, si més no amb la tradició euro-

pea puritana i protestant (sobretot calvinista) que promou la competència i la seriositat professional, i el treball real i l'èxit econòmic, com va mostrar l'estudi clàssic del sociòleg alemany Max Weber sobre *L'Ètica protestant i l'esperit del capitalisme*. L'austeritat com a valor de fons ja és present en l'estoïcisme grec que defuig les passions associades als béns materials i es deixa estar de tot allò superflu, quelcom que acaba fonent-se en el cristianisme primitiu. L'austeritat viscuda també es troba entre la gent gran que distingeix pla bé el fonamental de l'accessori, en haver-se educat en un consum de supervivència –sinó de privacions– i amb una escassa generació d'excedents. Finalment, pot veure's l'austeritat genuïna de certes alternatives al consumisme, com mercats d'intercanvi, reutilització de roba, bancs del temps, ús compartit de béns o serveis, preocupació per la sostenibilitat i el consum responsable, etc.

Són iniciatives de base, del tot alienes als qui van ser la condició necessària d'aquells excessos que han portat la crisi, i fetes des del sentit comú i d'una opció d'austeritat sentida. ■

Albert Botta és professor de filosofia i ètica

Música — Maria Salicrú-Maltas

CULTURA EN TEMPS DE CRISI

Les subvencions han caigut dràsticament. Els músics es reinventen per tirar endavant els seus reptes: reducció de gent a l'escenari, venda digital del disc per estalviar costos de producció i distribució, difusió dels concerts, videoclips i discs a través de les xarxes socials... Entre els programadors, destaca el gest dels responsables del FIMPT. Aquests han optat per reconduir el festival tal i com era en el seu origen, programant artistes de música tradicional, actuacions al carrer o en petites sales. Aquestes han estat més sentides, han adquirit un sentit reivindicatiu i han aconseguit generar un intercanvi musical entre artistes. Durant anys s'ha fet una feina impecable, fruit de la qual el FIMPT va créixer en públic i qualitat, però el nou gir ha estat molt positiu. L'austeritat ara ha permès recuperar els valors que donaren sentit al naixement d'aquesta interessant iniciativa cultural.

Maria Salicrú-Maltas és etnomusicòloga ■

Per saber-ne més

LLIBRE
Heu dit austeritat? Psicopatologia de la (ir)racionalitat

Jordi Pigem
Editorial Proteus, 2012

El filòsof reflexiona sobre la legitimitat del sistema econòmic convencional, tot qüestionant-lo des de l'arrel: "Què hi ha de racional en valorar els diners més que les persones?". I afirma que en el món de l'economia, "racionalitzar" significa "retallar" i això és el que estan fent els tecnòcrates avui.

LLIBRE
Estalvia, és gratis
Irene Gelpí
Columna, 2013

Aquest autor explica que estalviar no significa renunciar a qualitat de vida, ben al contrari. Gelpí ens ensenyarà que la clau de l'autèntic estalvi econòmic i energètic està en petits gestos quotidians sense alterar el nostre estil de vida.

LLIBRE
100 trucs per arribar a final de mes
D. Escamilla i H. Salerno
Cossetània, 2012

Aquest llibre és una eina útil i oportuna perquè dona un centenar de consells que ens ajudaran a aprofitar millor els nostres recursos, a fer servir la creativitat i a aprendre a nedar amb fermesa en un entorn complex. Com podem estalviar i ajustar els nostres costos de vida personals i familiars? Els autors ens donen respostes.

Portes obertes — Josep Roca

Nous valors empresarials?

Josep Roca ha dedicat la seva vida professional a la gestió i direcció empresarial. En aquest article, i en plena crisi econòmica, aposta per la recuperació dels valors ètics en el món de l'empresa.

Josep Roca és llicenciat en filosofia i en Ciències Químiques i és doctor en Bioquímica. Ha estat professor universitari de Direcció Estratègica

i Internacional i director de Màsters i d'Estudis Internacionals de la Business Engineering School La Salle-URLL. Ha publicat (Editorial Profit, 2009), 'Una estratègia empresarial', i 'La fe és cega' (2012). Properament l'editorial Proteus publicarà una nova obra seva.

Podem esperar res positiu de la profunda crisi que sacseja, a tots els nivells, el món de l'empresa? Fa ben poc quan, en escoles de negocis, convidava joves professionals a reflexionar sobre el valor de l'ètica en les seves pròpies empreses, el seu pessimisme resultava corrosiu. El grau de transgressió seria directament proporcional a l'èmfasi de les declaracions, de cara la galeria, sobre el seu compromís ètic i social. Els solemnes enunciats de la visió, la missió i demés proclames no mereixien credibilitat als seus propis quadres humans, en un escenari minat per comportaments roïns sinó delictius. Els grans enunciats serien una forma cínica de tancar la manca d'escrúpols en la gestió pràctica. En la presa de decisions res prioritizava sobre la persecució del guany a curt termini i a qualsevol preu. Creien igualment que aquest comportament no només resultava impune sinó que no afectava gens a la solidesa empresarial i, menys encara, al compte de resultats.

Aquells joves professionals no pensen que, després de quatre anys d'eclosió de la crisi fins a fondàries que pocs preveien, s'hagi produït una conversió ètica, malgrat que es denunciï la seva manca com la gran responsable de la situació present. Entenem per ètica empresarial l'honestat en els plantejaments, en el fons i en la formes de dirigir les empreses i els negocis; el respecte per les persones i per la societat; la responsabilitat en la gestió dels recursos i de la inestable sostenibilitat de l'entorn i de la naturalesa. No perceben aquests valors com una preocupació per a la majoria d'empreses i, menys encara, per les corporacions que operen en els mercats globals.

Tanmateix, a mida que la crisi empresarial ha abatut totes les barreres de contenció i se n'ha emportat tantes pel davant, s'ha obert pas, progressivament i sense aturador, la inexorable exigència d'una profunda catarsis. Alguns dirien que calia un escenari dramàtic per obligar a reformular els fonaments, per tal de poder sobreviure. Recordarien que la proclamació dels drets humans va necessitar la revolució francesa; que l'abolició de l'esclavitud, els drets dels treballadors, la llibertat dels pobles, etc. no haurien aflorat sense sagnants traumes previs, que van desencadenar conquestes essencials per al progrés dels ideals humanistes. De la mateixa manera, hauria arribat l'hora en què la supervivència del teixit empresarial, d'allò que, de manera eufemística, anomenem creació de riquesa, sense la qual no sabem entendre les activitats ni les relacions professionals i socials, exigeix un rearmament moral del seu paradigma bàsic. Sembla clar que el lideratge empresarial haurà de tractar-les com a subjectes ètics, lluny del que imperava quan tot s'hi valia; en que només importava el vent dels resultats, que sempre bufava favorable... si no es parava en la bondat dels mitjans.

Cada dia són més, especialment en les noves generacions de professionals i per part dels teòrics del pensament empresarial, els convençuts que les empreses no tenen futur sense la redefinició dels seus valors estratègics i una manera molt diferent d'entendre el respecte als principis ètics, tantes vegades menyspreats. Podem dir que ja no serà possible, ni ens podrem permetre l'oxímoron que el millor sigui el pitjor, que el guanyador sigui qui tingui menys escrúpols, el més depredador i el més fort en termes darwinians. És pro-

IL·LUSTRACIÓ: RAÚL CAMPUZANO

bable que això no sigui tant el resultat d'una reconversió moral, d'una metanoia de les empreses, com de l'abisme, el caos i l'autodestrucció que, com Saturn devorant els seus propis fills, les espera sense el respecte d'unes regles de joc universals que posin per davant de tot, la dimensió humana. És com l'imperatiu categòric de l'ètica kantiana (raó pràctica): cal actuar de manera que el nostre comportament pugui esdevenir la regla que ens governi i que ens permeti conviure a tots. Altrament només resta la llei de la selva.

Alguns factors juguen amb força en aquesta direcció. La globalització dels codis de comportament empresarial i la transparència que faciliten els sistemes d'informació faran aflorar les pràc-

tiques indignes i, en fer trontollar tot el sistema, seran delictes amb tolerància zero. Els valors ètics abasten tant els àmbits organitzatius com els professionals. Van des del cos dels negocis i la seva gestió fins a tots els compromisos i les responsabilitats socials i humans, és a dir; -encara que la paraula soni asèptica-, la qualitat de les relacions i vincles amb tots els *stockholders*, des dels directius i empleats als clients i a l'entorn social.

NOUS PARÀMETRES

És aquesta una visió ingènua sobre el futur bon comportament, voluntari o forçat, del món dels negocis que, com en el mite universal de l'Au Fènix, confia que sempre, després de cada crisi, reneix enfortida de les seves despulles? Segur que aquesta creença té una part de somni, d'esperança i de voluntarisme expectant. Però de la mateixa manera que no podrem seguir

espletant els recursos de la naturalesa, per la contundent raó que els estem exhaurint i ja no podem fer-ho ni que vulguem, tampoc el món empresarial podrà desentendre's de les conseqüències de devorar parasitàriament el que troba al davant i, finalment, a si mateix. Avui ja és suïcida, qualsevol empresa que no mesuri el seu potencial i el seu valor en termes d'ecoeficiència i de desenvolupament sostenible (social, mediambiental i econòmic). Amb moltes penes i fatigues, de manera voluntària o forçada, l'empresa està abocada a ser molt més ètica...o a no ser.

Els nous escenaris empresarials comporten noves exigències i conductes empresarials diferents. Els gurús dels negocis ja no vinculen l'èxit a models estratègics agosarats i agressius, seguint el patró d'estratègies militars, fins i tot en la seva terminologia, per tal d'assegurar el domini dels mercats. Ara asseguren que només té futur quelcom molt més subtil: la innovació, la creativitat, l'emprenedoria,

“No ens podem permetre l'oxímoron que el millor sigui aquell que té menys escrúpols”

“Els sistemes d'informació 'on line' faran aflorar, i no perdonaran, els comportaments indignes”

la comprensió del potencial i l'ús imaginatiu de les noves tecnologies de la informació i la comunicació. Són factors emergents focalitzats en les persones i en el seu coneixement, més que en la quantitat de recursos materials o en les dimensions del mercat, com l'element clau dels negocis i de l'empresa. El gran visionari *managerial* Peter Drucker, al escrit que resultaria ser el seu testament (2005), va definir el capital humà de les organitzacions i el coneixement de les persones com l'actiu cabdal de les empreses del futur, com en el segle XX ho havien estat la tecnologia i els equípaments industrials. Aquest protagonisme humà és més que desitjable: és la gran esperança. M'aferra a pensar que la crisi només ha accelerat aquest esclavament de valors cap al vessant humanista. En col·locar la persona al centre, també hi posa la seva consciència ètica. El demès serà cada dia més inconsistent i volàtil, precisament per la seva mancança de valors. ■

Cartes creuades

Temps era temps...

De: Jordi Cussó
 Per: Cinto Amat
 CC: Revista Valors
 Assumpte: **El temps**
 data: 13 de gener de 2013

Benvolgut Cinto,

Entre les moltes coses interessants que em dius a la teva darrera carta, recullo aquestes paraules: “el temps ens pertany a tots i en el temps queda el que fem i es forja el que esperem i volem”. Això em fa pensar en l'excusa: “No tinc temps”. Tots estem tan atrafegats que mai tenim temps. I aquesta sensació de no tenir temps no deixa de ser una contradicció, perquè si alguna cosa som els éssers humans és temps. Aquest és el capital inicial que tots tenim i que ens constitueix com a éssers humans. Una altra cosa ben diferent és com administrem aquest temps. Si l'administro bé, totes les coses es ressituen com per art de màgia. De res em serveix tenir molts amics, ocupacions, escriure... si no administro bé el temps. I si un s'atura a pensar, s'adona que les activitats, les ocupacions, els amics, són els mateixos que ens roben el temps. És com un atzucac: vols tenir temps per poder estar més estona amb aquelles coses i persones que dius que et roben el temps! Si volem gaudir del temps abans haurem de crear un temps per ordenar el propi temps, com em repetia sovint el meu amic Alfred: “un

temps per a cada cosa o acció, i cada cosa o acció al seu temps”. Només d'aquesta manera gaudirem del temps i perdrem aquesta falsa sensació de què no tenim mai temps per gaudir de les coses i de la vida.

Tot plegat Cinto, ens condueix a un altre dels mals actuals: no saber gaudir de res i tenir la sensació que fem alguna cosa mal feta pel fet de gaudir. Des d'aquesta perspectiva es té la sensació que quan habitualment tenim temps, es pensa que això és perdre el temps. Pensem que només vivint al límit podrem premiar-nos amb una estona de no fer res. I què vol dir, no fer res?, perquè sempre estem fent alguna cosa: dormir, menjar, passejar, reposar... Hem fet una societat en la qual som importants quan podem dir que no tenim temps i gairebé és un drama o una enveja dir que em sobra temps. Aspirem a ser rics per a tenir temps lliure. Una altra de les nostres contradiccions.

Però no volia parlar del temps, Cinto. Avui, tenia ganes d'aprofundir en el “síndrome d'Emmaús” que assenyaless al final de la teva carta. Hi estic totalment d'acord. I seguint aquest relat, penso que el primer que cal fer és posar-se en camí, no quedar-se instal·lat en la queixa, sinó posar-se a caminar, encara que sigui per cercar de nou aquell o allò tant preuat que hem perdut. D'altra banda, caldrà recuperar una actitud bàsica, estar disposat a acollir a l'altre. Ells tenen coses per dir-nos, per ensenyar-nos, per donar-nos. Segurament la seva manera d'entendre la vida, el món, la persona, ens pot fer canviar actituds i plantejaments que donàvem per molt segurs. Conservar un canvi perquè el vàrem provocar nosaltres tampoc ens porta enlloc. Hem d'escoltar a l'altre, i aquesta obertura ens portarà a nous canvis, però ens ajudarà a redreçar la vida i allò que hem organitzat. Sense oblidar que l'altre és qualsevol altre: infant, jove,

adult, vell, estranger, no creient... obrir-te a qualsevol altre que et vulgui acompanyar en la construcció de la societat. En definitiva Cinto, superem el síndrome de Dissabte Sant, aquells que deixen de mirar-se el melic, tot aixecant el cap, opten per mirar als ulls d'aquelles que descobreixen en el seu entorn. El meu melic ja m'ho ha dit tot, l'altre, en canvi, pot ser una gran descoberta. Després, com bé dius, caldrà saber viure aquesta triple acció de prendre, partir i repartir. Ves quina cosa tant senzilla i com l'hem complicada! Les idees, les solucions, els recursos, la terra, els diners,

“Caldrà recuperar una actitud bàsica, estar disposat a acollir l'altre. Ells tenen coses per dir-nos”

“Un mal actual: no saber gaudir de res i tenir la sensació que fem alguna cosa mal feta quan gaudim”

les persones, no són només per a mi o per al meu grup, són també per a tots els altres. Quan el nostre desig de tenir embogeix, es trenquen tots els esquemes i tot s'atura de cop. Quants cops hem lluitat contra aquesta ambició desmesurada.

I finalment Cinto, cal deixar marxar a l'altre, perquè és lliure i té dret a desenvolupar-se allò on cregui més convenient. La possessió de les persones és l'expressió més terrible del desig de poder. I quan aquest embogeix, mata la fraternitat. No sé com ho veus però a les properes cartes podríem parlar de l'acolliment, perquè en aquesta no em falta temps, però sí que em falta espai. Com sempre, aquesta estona: un plaer. ■ **Jordi Cussó és capellà i economista**

De: Cinto Amat
 Per: Jordi Cussó
 CC: Revista Valors
 Assumpte: **El temps**
 data: 25 de gener de 2013

Benvolgut Jordi,

Novament passo a contestar la teva carta. Una reflexió sobre com administrar justament el temps. Seguint la teva reflexió no puc deixar de recordar els versos de L'Eclesiastès: “Tot té el seu moment i sota el cel hi ha un temps per a cada cosa. Un temps per plantar i un temps per arrencar. Un temps per enrunar i un temps per construir. Un temps per plorar i un temps per riure. Un temps per callar i un temps per parlar. Un temps per perdre i un temps per guardar. Un temps per esquinar i un temps per cosir...”. Segons el raonament ple de realisme de l'Eclesiastès, tenim un temps assignat per a cada cosa, però no és menys cert que tenim posada al cor l'eternitat i que no abastem a comprendre, del començament a la fi, l'obra de tot el que hem de fer. Hi ha molt a fer si, com ell,” ens posem a considerar tota l'opressió que es comet sota el sol”. Tu subratlles especialment l'escomesa del temps que ens esclavitza, que amb prou feines ens permet “un espai de gaudi”, un espai d'oci que tingui sentit per ell mateix, que es desvinculi de la cadena d'exigències de les coses que hem de fer una després de l'altra.

I passo al que em suggereix la teva constatació d'aquesta cadena opressiva del temps. Els pare i fill Robert i Edward Skidelsky, economista l'un (biògraf de Keynes) i filòsof l'altre, es plantejaven en un assaig recent el que es necessita per a una “bona vida”. I parteixen precisament d'una predicció, no acomplerta, del mateix Keynes que l'any 1930, parlant de “Les possibilitats econòmiques del nostre néts”, considerava que al cap de cent anys (el 2030), pel desenvolupament tecnològic i la utilitat que aquest fet reportaria per anar restant temps a la dedicació d'hores al treball, l'home s'enfrontaria per primera vegada a la història al

seu problema real i permanent: com ocupar el temps d'oci que la ciència li haurà proporcionat. Pensava Keynes que per viure del seu treball l'home en tindria prou amb unes quinze hores setmanals, i per tant disposaria de tot el temps del món per gaudir. Aquesta predicció no només no s'ha acomplert sinó que el desenvolupament del capitalisme en totes les seves fases ens ha abocat a una acumulació frenètica de necessitats que es van creant successivament i que ens allunyen cada vegada més de la possibilitat d'enriquir-nos amb el temps d'oci. Encara pitjor, el temps d'oci es concep com un respir, una palanca per a continuar treballant encara més. I així, inconscientment, anem treballant per una idea de progrés que, com deia Orwell, “no és res més que una lluita frenètica cap a un objectiu que esperem no aconseguir mai, i que resem perquè sigui així”. Per salvar, en termes relatius, el fracàs de la predicció de Keynes, Robert i Edward Skidelsky proposen tornar a cultivar els béns bàsics que s'haurien de tenir en compte al confegir el PIB personal i col·lectiu de la felicitat: la salut, la seguretat, el respecte, la personalitat, l'amistat i l'oci (com una forma especial d'activitat per dret propi, el que fem pel mateix fet de fer-ho, no com un mitjà per una altra cosa).

Parlar del temps, em porta també a parlar del que dius sobre l'obrir-se a l'altre. Aprendre a dominar el temps per gaudir dels béns bàsics és segurament una condició necessària per respectar l'altre, per prendre en consideració el seu punt de vista i limitar la desigualtat. “Per com percebem i aco-

lim els altres, els diferents, diu T.Todorov, es pot mesurar el nostre grau de barbàrie o de civilització” Ser civilitzat és ser capaç de respectar plenament la humanitat dels altres, posar-nos al seu lloc i mirar-nos a nosaltres mateixos com des de fora, alliberar-nos de les servituds del nostre temps exclusiu. I això requereix el seu temps, el temps de la civilitat i la fraternitat.

Sortir fora dels propis prejudicis exigeix relativitzar la competitivitat, posar fre a les

“Ser civilitzat és ser capaç de respectar plenament la humanitat dels altres, posar-se al seu lloc”

“El temps d'oci es concep com un respir, una palanca per a continuar treballant encara més”

urgències del temps que ens exigeix produir en un espai curt, simplificant la complexitat dels fets i de les persones, uns resultats que han de ser immediatament substituïts per uns de nous, potser contradictoris. L'equilibri del temps en totes les coses, que observa l'Eclesiastès, la cadència pausada que observem en la naturalesa, és com la matriu o el gresol on es forja la idiosincràsia plenament humana, la plasmació primigènica del que val i perdura pel simple fet de ser.

Jordi, rep una forta abraçada, i que els temps ens siguin propicis. ■

Cinto Amat és advocat

“Vols tenir temps per estar més estona amb aquells que et treuen temps”, diu Cussó.

Màquina d'escriure —Joan Safont

Una generació de lectors lliures

Els que avui tenim cap a trenta anys, tenim l'oportunitat de llegir els clàssics de la nostra literatura sense antics prejudicis.

El nostre és un país de grans enterraments i honors pòstums. El més sublim alhora de celebrar efemèrides i centenaris, el més lluït en l'hora del record i la nostàlgia. Però també és un país, i no m'he cansat de dir-ho, caracteritzat per la mesquinesa, un vici de l'esperit que ens empetteix com a poble. En la vida, com en la literatura, hem estat marcats per l'ofensa, l'enveja, la manca de generositat i de grandesa.

Amb els nostres clàssics, a més, hem persistit en les qüestions supèrflues que malmeten la nostra literatura. És a dir, hem mantingut fins avui les servituds amb les que van ser gravades les seves obres. Peatges secundaris, caràcters extraliteraris i fosques raons que han fet sospitosos o arcàngelics a autors determinats i han condicionat a generacions de lectors. La polèmica és llarga i inútil. I no em refereixo a la querrel·la de Proust contra Saint-Veuve, o si cal llegir als grans escriptors d'acord amb la seva biografia o només d'acord amb la seva obra. Sinó, senzillament, si hem de continuar llegint a poetes, dramaturgs, novel·listes i prosistes d'acord amb els judicis de valor que van fer canonistes i crítics contemporanis.

Hem de continuar sotmeten a un sumari històric al prosista més important de les nostres lletres? Per contra, hem de mantenir els llorers de poeta nacional (o poeta del poble, com algun diari l'ha arribat a anomenar) a un poeta complex, obscur i allunyat de la popularitat i la glòria que donen que la gent menuda coneixi els seus versos de cor? Hem de

seguir menystenint l'autor més prolífic del nostre teatre precisament perquè gaudia del favor del públic i d'èxit en totes les facetes de la seva obra? Hem de dir "Amén" als dogmes dels pontífexs dels seixanta, tant fallibles com els d'avui i molt menys lliures del que podem arribar a pensar? I, alhora i encara més important, podem llegir tots els autors que defineixen la nostra literatura amb un altre dictat que no sigui el del nostre gust i el plaer experimentat per la pròpia lectura?

La nostra generació, penso que per fortuna, té l'oportunitat de poder llegir a Pla sense ser suspecte de res. I pot valorar Espriu en la seva colossal mesura i admirar-lo alhora que s'admira a Sagarra, a Riba, a Carner, a Foix, a Màrius Torres o a Salvat-Papasseit. O pot dir, sense embuts i sense haver de demanar perdó, que Incerta glòria és la gran novel·la defi-

L'escriptor Josep Pla.

“Podem llegir tots els autors amb un altre dictat que no sigui el del nostre gust i el plaer de la pròpia lectura”

nitiva sobre la guerra, sense que això desmereixi per a res l'obra de Mercè Rodoreda, posem per cas. Fins i tot, crec que va sent hora que la nostra generació pugui tornar a situar personatges tan polèmics com Xènius al lloc que mereix en l'univers literari.

Som la primera generació lliure de llegir el que ens plagui. Sapiguem aprofitar-ho. ■

Joan Safont és advocat i periodista

A la intempèrie
—Irene Alerm

Entre l'esquena i el front

La poesia xinesa sobta per la mirada que deixa anar sobre els objectes, la natura i l'entorn. La delicadesa d'una fulla que es desploma guanya tota la seva bellesa en el remolí d'aire que deixa enrere. El moviment de quelcom que gairebé ni existeix en el moment d'existir. Tot i que la seva manera de dir, aparentment tant senzilla, no ens ho acaba de deixar veure i ens sembla que nosaltres també hi podem arribar, diria que massa cops se'ns escapa. Per exemple, em fan adonar d'uns versos aparentment banals que potser m'haurien passat desapercebuts en una altra ocasió: “No veig davant els homes del passat/ ni veig darrera els que han d'arribar”. De cop, en dos versos, ens capgiren la nostra visió del món: el passat, tot el que hem viscut i coneixem, és allò que trobem al nostre davant; i el futur, allò que encara ha d'arribar, ens queda darrera les espatlles. Potser és en la poesia, que evidencia aquesta mirada radical, que la manca d'encaix —si més no cultural— entre Orient i Occident queda més palès. Nosaltres, que sempre hem anat al revés, que ens passem el dia girats d'esquena mirant el passat i posant-nos de puntetes per albirar el futur, xoquem amb el canvi de perspectiva. Aquí estem més acostumats a el déu Janus, la divinitat de les dues cares d'origens etruscs que veneraven els romans. Ell representava l'inici de l'any, el mes de gener. Un mes que feia de frontissa i que mirava endavant i enrere i ponderava allò ocorregut i preparant-se pel que havia de passar. Una faç enganxada en una altra que amb prou feines pot deixar passar l'aire al present. En canvi, el poema del mestre Cheng Ziàng, escrit a finals del segle setè, m'agrada perquè posa el cos com a present. La persona resta allà, enmig del no res, entre les vides de l'esquena que mai veurà i les que té davant el front, suportant el cos, que és la vida present. La que realment importa. ■

Irene Alerm és llicenciada en filosofia

Escala de valors —Francesc Grané

Els senyals de ser un fill no desitjat

Què passa quan un fill no sent estimat pel seu pare? “Havia arribat al món i ara calia fer-se càrrec de mi”, diu un fill no desitjat, tema que analitza aquest article.

Havia tornat a Barcelona després d'anys i vaig indagar sobre el seu estat:

- Han estat quaranta anys a la recerca de quelcom desconegut. Tenia indicis que existia, però no tenia forma d'arribar-hi.

- Com sabies que existia?
- Perquè hi ha interferències en la vida quotidiana que t'impedeixen viure en pau.

- ...on vas haver d'anar a buscar?
- Vaig retrocedir fins la infància. Vaig descobrir l'escena repetida durant llargs mesos. Tenia terror. Les pors que sorgeixen des de dins d'un infant de tres i quatre anys...

- Algú t'ajudava a suportar les pors..
- No, ningú no venia. La por es va quedar dins meu. Després de molts nits cridant de terror ja s'havia imprès el motllo que m'acompanyaria al llarg de tota la vida: no pots confiar en ningú.

- Es tracta d'una recerca intel·lectual?
- No. Es tracta de reconstruir el dolor originari, que portes dins i que no saps d'on surt. Un dolor que no té nom, un dolor que s'incorpora a la teva vida...

- ... però si el tens tant clar, no deu ser difícil entendre'l..
- T'equivoques. L'endemà d'aquestes nits de terror, em llevava. Aleshores no estava permès de queixar-te, perquè tota queixa era interpretada com un “no ens estimes”. I aquest sentiment de culpabilitat era una veritable llosa.

- “Si fas això és que no ens estimes!” o encara pitjor: “Si fas això, no t'estimo!”.

L'amor vinculat a condicionar comportaments. D'aquesta manera, el que jo sentia va anar amagant-se... fins desaparèixer. No

sabia qui era, vaig aprendre a fer les coses “per què m'estimessin” i perquè tinguessin constància que “els estimava!”.

El seu rostre estava seré. Però aquesta serenitat era el resultat d'emergir d'un veritable camp de batalla, d'una lluita interior. Estava en un terreny sagrat i havia d'anar descalç, perquè la intimitat que s'obria el meu davant era la intimitat d'algú que ha patit, i que ha estimat.

- El meu pare em va dir: “Has d'estar content... ho faig per a tu. És un esforç que fem per a tu!”. De ben petit, la responsabilitat vaig haver de sentir que s'esforçaven per a mi, mostrant-me la càrrega que jo representava pel meu pare. Mica en mica vaig entendre que jo no tenia dret a res. Jo havia arribat al món, i ell s'esforçaria tant com fos. Però jo no li feia cap mena d'illusió. Era una càrrega per a ell. Una dura càrrega que implicava esforç. Al fet de no tenir ningú

“De mica en mica vaig entendre que jo no tenia dret a res. Era una càrrega per a ell”

que vingués a fer-me una abraçada calia sumar-li ara que havia d'estar agraït per estar viu. Jo no havia estat un fill esperat. Havia arribat al món i ara calia fer-se càrrec de mi. I ho feien de la millor manera possible, però sense cap mena d'illusió.

- Tenies altres germans?
- Tenia més germans. Però el meu pare només reaccionava davant d'un d'ells. Se'l veia content quan ell hi era i els altres ho captàvem. Llavors, els meus pares ho van formular amb paraules: la resta de fills té gèlols. Fins que, cinquanta anys més tard, vaig descobrir que això era una barbaritat. Això no era gelosia: era reivindicar el més bàsic, allò que no hagués creat problemes a la resta de la vida: haver estat un fill desitjat.

- Haver estat un fill esperat, sí. No és només un fet del moment puntual, és un fet amb conseqüències per a la resta dels sers que arriben a la vida. ■

Francesc Grané és doctor en comunicació

Llocs

Cases noves

Els pisos nous, les cases noves, les noves habitacions: les noves llars. Són espais a vegades buits, a vegades ja plens, potser plens d'història —o que estremen o renovem— i que hem d'omplir de nosaltres mateixos. Amb les nostres coses o amb coses que just desemboliquem, que ens deixen o que recomprem i que a poc a poc farem nostres, com els propis espais nous. Amb la il·lusió de l'estrena, amb la nostàlgia del que s'ha deixat enrere, ens dibuixen una vida nova: ens canvien els espais dels petits gestos de cada dia i fins i tot, potser, ens porten noves companyies.

Hi arribem amb equipatge més o menys pesat, amb més o menys coses estimades, o potser només acumulades, i que fan els trasllats més feixucs o més agradables. Amb altes expectatives o poques ganes, les cases noves ens esperen, estoiques, i s'amotllaran a les nostres hores de dormir, als nostres cafès de bon matí i als nostres humors de cada dia.

N'hi ha que hem passat per aquesta experiència tot sovint: canvi de ciutat, de pis, de vida. Nous horitzons, nous sostres. Capses, mobles, aparells. Contractes, polseguera, neteges; desprendre's de records i trobar-ne de nous. Noves llars, noves vides.

Pis nou, casa nova, habitació nova; deixar-ne d'altres enrere. Tancar una porta, sovint també una etapa, i obrir-ne una altra. Sols, acompanyats, prop de casa o a l'altra punta del món: buscar un espai, trobar-lo. Un projecte de parella, un nou camí tots sols...una casa nova, una llar a poc a poc. ■

Isabel Yglesias és advocada

L'altra cara de la ciència —Joan Basagaña

Tecnologia d'usar i llençar

La tecnologia ens fa la vida més fàcil. Però què fem amb els residus que genera? Els abocadors de ferralla tecnològica han generat una nova relació nord-sud.

Un dels canvis més remarcables de les últimes dècades i que ha transformat més la nostra societat és el desenvolupament de les noves tecnologies. Les aplicacions de les noves tecnologies però no són només per a la comunicació i difusió d'informació, també poden ajudar a millorar l'eficàcia de molts processos i fer que la nostra societat funcioni d'una manera més acurada. Per exemple, l'aplicació de sistemes domòtics en els nostres habitatges permet controlar d'una manera molt efectiva l'energia necessària per a mantenir l'escalfor i no malbaratar energia reduint el nostre impacte.

Internet, els ordinadors, els telèfons mòbils no han parat de millorar les seves capacitats a contrarellotge. Quan es descobreix un nou aparell amb alguna aplicació revolucionària, ràpidament tothom acaba sucumbint i canviant el seu mòbil vell per un de nova generació. I llavors apareixen un altre *gadget* imprescindible per escoltar música, navegar per la xarxa o per estar a la última en un món hipertecnològic. En sis mesos un aparell que funciona correctament pot quedar obsolet degut a una nova moda i això ens condueix a canviar-lo i a consumir una quantitat molt elevada d'apa-

rells electrònics, la nova tendència d'usar i llençar. Hem acumulat gran quantitat de ferralla electrònica i la gestió d'aquests residus és complex, està poc desenvolupada i porta associada una problemàtica socioecològica de gran abast que no para d'estendre's arreu del planeta. Un mòbil o un portàtil és una barreja de plàstics i fins a 30 metalls diferents, alguns tant valuosos com el níquel, el pal·ladi o fins i tot la plata i l'or. En un sol aparell la quantitat d'aquests elements és molt petita i fins ara ha sigut poc rentable dedicar esforços al seu desballestament i recuperació de materials.

Sovint el que s'ha fet és transportar la gran majoria d'aquesta ferralla a països de l'Àfrica i l'Àsia, abandonant milers de tones d'aparells electrònics en mal estat creant greus impactes socials i ambientals en els països on han estat abandonats. D'aquesta manera, sorgeix un nou model de relació

“Un mòbil o un portàtil és una barreja de plàstics i fins a 30 metalls diferents: níquel, pal·ladi, plata o or”

Nord-Sud on les nostres deixalles electròniques es converteixen en les mines modernes per a grups desfavorits que intenten extreure els petits percentatges de metalls valuosos presents en les carcasses d'aparells suposadament antiquats. ■

Joan Basagaña és biòleg

<http://blogs.elpais.com/eco-lab/2012/03/que-se-hace-con-los-metales-mas-valiosos-de-un-movil.html>

Cercant l'esclatxa —Joaquim Trenchs

Corrupció i sistema polític

Cada cop més costa escoltar segons quines veus, que en la defensa del “polític” o la “política”, sonen més a “defensa corporativa” que a responsabilitat i exigència “personal” i “professional” en relació a allò públic o de qui n'ostenta la responsabilitat.

Abocats a una situació social força greu, complexa, incerta... “fets concrets i no paraules buides”, caldria recordar a tots plegats, manllevant un conegut eslògan electoral. Un drama, la corrupció, que instal·lada en el sistema, va deixant indefensos els ciutadans que es qüestionen la participació i el fer-se corresponsables dels mateixos poders públics, per altre costat necessaris, per vehicular el projecte comú, els valors compartits.

Perquè la reiteració d'aquest tipus de fets i de conductes, on de diverses maneres sembla que finalment cauen en el registre de la impunitat, més enllà dels afectats directes, allò que es desvirtua, s'altera, es desvia i s'acaba pervertint, és la mateixa paraula que sustenta les idees de qualsevol projecte polític.

Hauria de preocupar-nos que més enllà de casa nostra i en l'espai de tots, s'incrementin les files de seguidors d'aquell lema que presideix massa sovint també la vida pública i els despatxos que la gestionen: “*Bienvenido a la República independiente de mi casa*”. Ens toca recuperar la democràcia i exigir més honestat, rigor, capacitat de denúncia, valentia i voluntat de servei públic a aquells que l'haurien de fer funcionar, per delegació permanent dels ciutadans. ■

Joaquim Trenchs és psicòleg

La proposta del mes

Espai pioner

Aquest espai que podeu trobar al número 3 del carrer Palau de Barcelona és pioner en convertir allò que els alumnes aprenen a l'aula en realitats tangibles. Una experiència que de ben segur no oblidaran tots els que passin per aquest indret, que es troba a pocs metres de la plaça Sant Jaume, el cor de la capital catalana. S'hi arriba a través de la línia 3 (Liceu) o de la línia 4 (Jaume I). En tot cas, podeu obtenir-ne molta més informació si us adreceu a <http://www.migrastudium.org/>.

Interreligiositat

L'Espai Interreligiós de la Fundació Migra Studium de Barcelona treballa dia a dia per fer conèixer els punts d'encontre de les diferents tradicions religioses presents al nostre país als infants que seran els catalans del demà.

Lucia Montobbio

Totes les religions tenen una frase en comú que ens diu de no fer a l'Altre allò que no voldríem per nosaltres. Existeix també una dita popular que parla del mateix. “Tracteu els altres tal com voleu que ells us tractin”, diu l'Evangeli de Lluç. “No facis als altres, allò que si et fessin a tu, et causaria pena”, es pot llegir a l'Hinduisme. “No fereixis els altres amb allò que et fa sofrir a tu”, afirma el Budisme. “Cap de vosaltres no és veritablement creient fins que no vol per al seu germà allò que vol per a ell mateix”, consta en un verset de l'Islam. “Allò que per a tu és detestable, no ho facis al teu pròxim. Aquesta és tota la Llei, la resta són comentaris”, es pot llegir al Talmud, al llibre sagrat del Judaisme. També la saviesa popular ho ha recollit: “Allò que no vulguis per a tu, no ho vulguis per a ningú”.

Sí, dels múltiples punts en comú que tenen les religions a casa nostra és del que va la proposta d'avui. Perquè és ben sabut que Catalunya és un poble amb diversitat de creences. I això sobretot és riquesa. Un moviment que ens fa créixer a tots, tal i com puc comprovar dia rere dia a la Fundació Migra Studium, on es dona la coincidència que treballa. Aquesta entitat sense ànim de lucre va néixer ara fa deu anys i és un centre social promogut per la Companyia de Jesús. Treballem per a la dignitat i els drets de les persones migrades més vulnerables i ho fem a través de l'acollida, la formació i la incidència política. La nostra entitat vol sensibilitzar la societat sobre el fet de la diversitat cultural i religiosa. I fa això amb la participació dels propis migrants, amb la col·laboració de voluntaris i establint aliances amb altres actors socials amb qui comparteix missió.

Hi tenim molts programes: cursos de formació, cursos sociolingüístics, una aula d'acollida pels més petits... En concret, jo treballo dins de l'Espai Interreligiós. És en aquest marc de cultures i religions diferents que es barregen en el nostre país, neix l'exposició interactiva de l'Espai Interreligiós. Els participants podran conèixer una mica més del Budisme, de l'Islam, de l'Hinduisme, del Cristianisme i del Judaisme, a través dels sentits.

Amb l'oïda podran escoltar diferents músiques, els instruments, els *mantres*, les paraules que caracteritzen a cada tradició. Amb el tacte podran agafar i observar amb la vista els objectes que hi ha al nostre museu de les religions. També hi posem encens per a activar el sentit de l'olfacte. Tot amb l'objectiu de fer experiència d'alguns continguts teòrics que s'estudien a l'aula. De moment hi ha dos itineraris definits i marcats. Això no vol dir que no estiguem oberts a rebre a altres públics interessats: famílies, centres cívics, caus, esplais, grups de pastoral... El primer itinerari que oferim està pensat per a nois i noies que de 6è i 1r d'ESO. El segon està pensat per a 2n d'ESO i 3r d'ESO. En un matí, hi ha dos torns, de manera que podem atendre a uns 60 alumnes per dia. Els estudiants trobaran un espai de coneixement de les diverses tradicions religioses, d'actituds positives vers la diversitat de persones que viuen en les nostres ciutats. Volem facilitar la pràctica de l'empatia, de “posar-nos en la pell de l'altre”. I així, d'aquesta manera, educar un sisè sentit: el de la transcendència. ■

Dimarts, dimecres i dijous (2 sessions diàries). Preu: 3,5 € per alumne. Contacte: 93.412.09.34

mataró ràdio

89.3 FM / MATARORADIO.CAT
Segueix-nos al facebook i al twitter

DESCOBREIX LA TEVA RÀDIO

SABONS, DETERGENTS
I PRODUCTES DE NETEJA

LA
OCA
CODI

www.codina.es

LES MARQUES DE QUALITAT
AL SEU SERVEI

set
avet

Campmany, 25-31. Mataró
Tel. 93 790 59 02
www.avet.es

Exposicions

El jo en un clic

La mostra pot interpretar-se a partir de l'auge del narcisisme, de les xarxes socials i dels dispositius mòbils i la digitalització, i per l'enginy de Joan Fontcuberta.

Ramon Bassas

La reflexió sobre la fotografia com a forma d'expressió que proposa la mostra que comentarem avui, produïda per ACVIC i en itinerància per diverses ciutats de Catalunya, es basa, crec, en la influència que tenen, almenys, aquests quatre fenòmens.

En primer lloc, l'auge del narcisisme en les societats avançades: Els tractaments més o menys agressius de modelació dels cossos (des dels gimnasos a la cirurgia), la popularització de la moda o del disseny (la roba interior "per ensenyar", Zara o Ikea) o el menyspreu a la idea d'intimitat (Wikileaks, *Sálvame*, *Gran Hermano*...) ens en donen molts exemples.

En segon lloc, l'explosió brutal de les xarxes socials, convertides en un clam de l'exhibició personal, diferenciada, "perfilada", en l'oceà insuportable de l'anonimat, compartint la més mínima experiència com si aquesta, el micro-relat i l'instant, regnés enterrats els grans relats de sentit.

En tercer lloc, la proliferació universal de dispositius mòbils capaços de mantenir la interconnexió tothora i de compartir tota la

realitat digitalitzada que, potser, és ja tota la realitat.

I el quart fenomen és Joan Fontcuberta, potser el fotògraf català viu més important i suggerent, l'obra del qual reflexiona sobre el poder d'aquest invent, sobre les seves capacitats, que treballa amb la interacció del públic. Posem aquests elements en marxa i obtindrem algunes de les claus d'interpretació, com deia, de l'exposició que ens proposa Fontcuberta, feta d'imatges de multitud de persones davant el mirall, que permet, també, que el públic hi pugui penjar la seva. El resultat mou la nostra curiositat, que és exactament el que provoca una fotografia amb cares. Ens admira el "coneixement d'un mateix", resposta a la frase escrita a l'oracle de Delfos que li agradava repetir a Sòcrates, i alhora ens inquieta el poc que mai no sabrem de cada un d'aquests individus. Ens tranquil·litza la senzillesa objectiva del mètode fotogràfic, la seva "veracitat", però immediatament veiem reflectit el món de la màxima subjectivitat possible. "No hi ha fets", deia Nietzsche, "només interpretacions". També en aquesta exhibició atractiva i inquietant dels nostres egos. ■

"A través del mirall. Joan Fontcuberta", fins el 28 d'abril a Can Palauet de Mataró. De l'11 de maig al 23 de juny, a la Sala Muntcuñil de Terrassa.

Fem la maleta

El valor

La Fe

A Montevideo, entrevisto a Roberto Canessa, un dels supervivents de la tragèdia dels Andes, accident aeri ocorregut l'octubre de 1972 quan un avió en el qual viatjava un equip de rugbi d'alumnes del Col·legi Stella Maris va estavellar-se. M'explica que els supervivents com ell, aleshores tenia dinou anys, cada dia, resaven el rosari que els hi havien ensenyat a l'escola per demanar a Déu que la muntanya els hi perdonés la vida. Només 16 persones van sobreviure a l'accident després de 72 dies als Andes ■

Misiones i el riu Paraná

El nostre viatger arriba a Paraguai, concretament a la província de Misiones, prop de la frontera amb Brasil. Terra de xafogor i pluges tropicals i molta història.

Joaquim Amargant

Torno a l'Argentina i a l'Uruguai sis anys després de la darrera vegada. L'avió sobrevola el Río de la Plata, el Mar de la Plata, que ells en diuen, per la seva gran amplària quan arriba a la Mar Atlàntica. A vol d'ocell es poden veure les ciutats de Montevideo i Buenos Aires. Recordo que ara fa cent anys els meus avis van fer aquest mateix viatge; també van emprendre l'aventura d'anar a cercar fortuna a Amèrica. Aleshores, el 1912, el vaixell que van agafar a Barcelona procedent de Nàpols, els va dur al cap de vint dies a Montevideo, la capital del Uruguai. L'any següent va néixer el meu oncle. No els hi devia anar massa bé a l'Uruguai i amb el vaixell varen travessar

el gran Riu del Plata fins a Buenos Aires, al port de Boca. En aquell moment a Boca arribaven tots els vaixells procedents d'Europa carregats d'immigrants que anaven a Amèrica a cercar fortuna. Molts eren els immigrants que morien pel camí a causa de la pesta i la febre groga. El meu oncle, que havia nascut a Montevideo, per poc no el van haver de llançar al mar quan al 1915 tornaven a Catalunya per la febre que va agafar a bord del vaixell. Per sort, va sobreviure.

A Buenos Aires es pot agafar qualsevol autobús a l'estació de Retiro on hi ha la majoria de companyies que van a tots els indrets del país. En canvi de trens no n'hi ha, excepte els que surten de l'estació de Constitució que va a Temperley. Trens antics sense vidres a la finestra; quan plou et mulles. Igual que l'estació, que està plena de goteres! El meu destí és Misiones, una de les vint-i-tres províncies d'Argentina. La carretera per arribar fins allà ressegueix el riu Paraná, que és el segon riu més llarg d'Amèrica del Sud després de l'Amazones. Passem per Rosario i Santa Fé, dues ciutats de perfils marcats per gratacels. I, al cap de

catorze hores, arribo a Posadas, la capital de la província. Fins fa poc era la ciutat més endarrerida en població, però ara ha experimentat un gran creixement. A 350 quilòmetres hi ha les Catarates d'Iguazú, frontera amb Brasil i Paraguai. Aquesta part del riu Paraná és navegable i és pot arribar a les grans centrals hidroelèctriques de les preses d'Yacretá i Itaipú. El Paraguai és el país que exporta més electricitat del món.

Ja a Misiones ensopeguem amb una pluja tropical espectacular. I després de la pluja, una gran xafogor que omple l'atmosfera. A la part del Brasil, a prop de Foz d'Iguazú, és pot navegar per la presa d'Itaipú que és immensa i que comparteix territori amb Paraguai. A Misiones es va rodar el 1986 la pel·lícula britànica 'La Missió', protagonitzada per Robert de Niro i música d'Ennio Morricone. Aquesta narra la història de les comunitats religioses que havien creat els Jesuïtes amb els indis guaranis al voltant del 1750, inspirades amb l'Evangeli on no hi havia propietat privada i es vivia en comunitat de bens. Això, però, no va agradar gaire a les monarquies catòliques castellanes i portugueses, de fet, tampoc a les jerarquies eclesiàstiques que van decidir enviar els exèrcits contra els religiosos per destruir les missions que ells havien fundat. Al final, els jesuïtes van ser expulsats de totes les possessions de la Monarquia Hispànica i bona part dels indis guaranis varen morir. ■

Tots els articles a femlamaleta.blogspot.com

Televisió

Mites televisats

L'autor compara les noves sèries anglosaxones, com 'Sherlock' i 'Elementary', amb sèries de producció espanyola, com 'Isabel', totes elles basades en mites culturals.

David Casals

La ficció de producció espanyola viu un moment d'estancament. De les estrenes que han fet les cadenes aquesta temporada, només ha tingut bona acollida *Isabel*, una ficció que s'emmarca dins de l'estratègia que ha fet TVE en els darrers anys d'oferir sèries sobre els grans mites de la història oficial espanyola. Després d'una minisèrie sobre el paper del Rei al 23-F o de les memòries d'una família durant la Transició a *Cuéntame cómo pasó*, que no donen lloc a les aproximacions crítiques sobre aquesta etapa, ara és el torn d'endolcir el moment fundacional de l'Estat espanyol.

En canvi, es troben un moment de glòria les sèries de televisió de Regne Unit com les d'Estats Units. Algunes d'aquestes produccions també revisen els mites culturals anglosaxons, i els adapten a la realitat del segle XXI. Aquest és el cas del cèlebre detectiu Sherlock Holmes. Si antigament havia protagonitzat una sèrie d'animació que la generació nascuda als 80 de ben segur recordarà, ara és l'epicentre de dues sèries. *Sherlock* és una producció de la BBC d'alta

qualitat. De moment, se n'han fet dues temporades de tres episodis cada una: trames d'una hora i mitja de durada sobre un detectiu bastant arrogant que té un bloc, utilitza les xarxes socials i les noves tecnologies i té un cert punt d'ambigüitat sexual. Tot molt postmodern en el Londres de la City i del segle XXI.

En canvi, el detectiu d'Estats Units és un exdrogaddicte que viu a Nova York, i Watson és una dona, una antiga cirurgiana que fruit d'una mala praxi mèdica, comença una nova vida com a assistenta personal de pacients addictes, i així és com convergeixen les tra-

“Mentre el món anglosaxó aposta per reescriure la seva història, l'Estat opta per no arriscar-se”

jectòries vitals d'ambdós personatges. La sèrie americana es diu 'Elementary', consta de deu episodis i l'ha estrenat aquest mes de gener Quatre.

Mentre el món anglosaxó va més enllà i aposta per reescriure la seva història en sèries de televisió de distribució mundial. A l'Estat, les cadenes, en un context de caiguda de la inversió publicitària, opten per no arriscar-se, i segurament aquest és un dels motius que posen de manifest per què els nous productes de ficció tenen una acollida bastant pobra en termes quantitativa. ■

Solidaritat

Perforar el subsòl

La nova moda en matèria energètica comporta greus riscos ambientals i de salut. Mentrestant, a la superfície, deixem escapar oportunitats segon a segon.

Maria Medina

En els últims mesos hem conegut la paraula *fracking*, una tècnica de fracturació hidràulica de la roca mare per extreure'n gas. A Catalunya hi ha diverses comarques en el punt de mira de les empreses interessades en poder fer aquest tipus d'exploracions. El Ripollès, Osona o la Segarra en són algunes, però també s'han fixat en parcel·les davant de la Costa Brava o el Delta de l'Ebre, zones protegides. Aquest debat apareix al mateix moment

en què l'energia eòlica bat rècords de productivitat i es converteix en la principal font d'energia a Espanya en els últims tres mesos. La producció d'energia renovable al gener de 2013 ha augmentat fins al 44,2% i l'energia d'origen hidràulic en dies puntuals ha superat la producció d'origen nuclear. Alguns partits polítics, plataformes ciutadanes i moviments socials ja s'han oposat frontalment a la pràctica del fracking, però sembla ser que els governs actuals encara no són conscients de les repercussions que poden tenir sobre el medi ambient i sobre la vida de les persones. Només cal mirar el cas nord-americà. Si bé estan a punt d'aconseguir l'autosuficiència pel que fa al gas, la contaminació del sòl ha portat greus problemes a les persones que viuen en aquestes zones. En un moment històric d'esgotament imminent de fonts energètiques, més enllà de gastar temps i recursos a buscant més reserves, hauríem d'enfocar tots els esforços en optimitzar la producció d'energia renovable, de millorar-ne els processos i estendre-la a tot el territori. Un cas d'èxit que treballa en aquesta direcció és la cooperativa d'energia verda Som Energia. El seu objectiu és reunir a milers de persones amb el desig de canviar el model energètic actual i treballar per aconseguir un model 100% renovable. Amb poc més de dos anys de vida ja compta amb sis mil socis i dos milions i mig d'euros invertits en energies renovables. ■

Propers actes

Campanya de finançament del llibre de Valors

La revista *Valors*, que acaba d'arribar al número 100, vol celebrar l'efemèride amb l'edició d'un llibre amb l'editorial Proteus. El volum apunta la tesi de què tenir valors, actuar amb una certa ètica, no té perquè estar renyit amb aconseguir l'èxit

en els projectes que un intenta assolir. Per tal d'aconseguir els 3.500 euros que es requereixen de cara a l'edició del llibre, Valors i Proteus han penjat aquest projecte a la pàgina de micromecenatge Verkami. Entre els entrevistats que figuren al llibre hi ha personalitats com Federico Mayor Zaragoza, Judith Mascó, Iñaki Gabilondo, Roser Capdevila, Ana María Matute, Pau García-Milà, Joan Roca i Lluís Bassat, entre d'altres.

Aportacions a <http://www.verkami.com/projects/4619-valors-una-via-cap-a-l-exit>

Valors Ràdio

La il·lusió i el diàleg, a 'Valors a l'alça'

Durant el mes de gener, hem dedicat el programa Valors a l'alça a parlar de la il·lusió (5 de gener), els valors d'avui, en motiu del número 100 de la revista (12 de gener), el diàleg (19 de gener) i l'austeritat (26 de gener). A la imatge els participants a la tertúlia sobre diàleg: Lena de Botton i Ignasi Moreta, doctors en Sociologia i Humanitats, i Ana Llansa, directora del Centre de Mediació de Dret Privat de Catalunya. Podeu recuperar tots els programes emesos a www.valors.org.

En el proper número

En el proper número de *Valors* parlarem de l'acció de "relacionar-se". Al llarg del dia tothom es relaciona amb diverses persones: parella, fills, pares, amics, companys de feina... L'home està fet per viure en comunitat, però com ha canviat la nostra forma de relacionar-nos amb els altres els últims anys? Per què, en general, cada vegada les nostres relacions són més fràgils i menys duraderes? Parlarem d'aquest tema amb Sebastià Serrano, expert en comunicació interpersonal.

Valors

Publicació editada des del voluntariat per l'Associació Cultural Valors, entitat sense ànim de lucre. Revista especialitzada en la reflexió entorn els valors humans i l'actualitat vista des d'aquest prisma. El primer número de Valors va veure la llum el 24 de desembre de 2003.

EDITA Associació Cultural Valors
DIRECCIÓ Maria Coll i Joan Salicrú
CONSELL DE REDACCIÓ Francesc Amat, Antoni Codina, Albert Dresaire, Dolors Fernández, Xavier Manté, Eulàlia Puigderrajols, Ramon Radó, Toni Rodon, Joan Safont i Marc de San Pedro
COL·LABORADORS Irene Alerm, Cinto Amat, Francesc Amat, Joaquim Amargant, Pol Bartrés, Joan Basagaña, Ramon Bassas, Albert Botta, Carlota Burrel, David Casals, Gemma Figueras, Francesc Grané, Miguel Guillén, Gregorio Luri, Xavier Manté, Maria Medina, Lu Montobbio, Anna Olm, Albert Pera, Eulàlia Puigderrajols, Ramon Salicrú, Maria Salicrú-Maltas, Ramon Radó, Joan Safont, Joaquim Trenchs, Judith Vives i Isabel Yglesias
DIBUIXOS Javier Bustamante, Raül Campuzano, Javier García i Sergi Meya
EDICIÓ I CORRECCIÓ Anna Olm i Pol Romano
FOTOGRAFIA Sergio Ruiz
DISSENY GRÀFIC Manuel Cuyàs
IMPRESSIÓ Impremta Prims
GERÈNCIA Maria Coll
COMPTABILITAT Engràcia Carlos
PUBLICITAT Carme Itxart
DISTRIBUCIÓ Raul García
XARXES SOCIALS Toni Rodon
DIPÒSIT LEGAL B-6206-2004

ADREÇA
 Portal de Valldeix, 17-2n
 08301 Mataró
 Telèfon 620 749 138 · fax 93.798.62.59

AMB EL SUPORT DE

Els vostres comentaris seran benvinguts a redaccio@valors.org. Ens trobareu també a Facebook i Twitter.

El preu de la subscripció és de 32 euros anuals (onze números). Us podreu subscriure a través de la pàgina web de la revista (www.valors.org) o enviant un correu a subscripcions@valors.org amb les vostres dades de contacte.

El conte d'Esther Rodríguez

Un fet del tot extraordinari

La nina reposava a la última balda oblidada. Estava plena de pols. Feia temps que algú no la sostenia. Estava trençada. Recordava trista i nostàlgica els bons temps on les nenes de la casa es barallaven per jugar amb ella. Ara les nenes ja eren dones que no jugaven a nines. Va respirar profundament, pesadament, cansadament... Sí, les nines respiraven encara que ningú s'adonés d'aquest fet extraordinari. Feia anys que era ignorada per tothom i això li feia mal. Un mal que era el seu únic amic i acompanyant. Sospirà amargament. Tampoc no es desfeien d'ella cosa que la mantenia amb l'esperança que en qualsevol moment vinguessin temps millors. Temps on ella tornaria a ser l'estrella principal de l'obra, temps on tornessin a jugar amb ella. Va somriure lleugerament. No recordava l'última vegada que havia esclatat a riure. No recordava l'última vegada que havia estat feliç.

El cas és que ella parlava. Deia coses. Sóc la teva amiga. T'estimo tant. Vols jugar amb mi? Les nenes reien quan la nina repetia incansablement les frases enllaunades. Però cap d'elles l'escoltava. La tristor li va omplir els ulls de llàgrimes de paper. Perquè les nines també ploren. Encara que ningú s'adoni d'aquest fet extraordinari. Esternudà. Una finestra oberta li va fer venir un calfred. La tardor estava arribant a la seva fi. Nadal era a la cantonada i aviat vindrien noves joguines. Nous competidors d'amor infantil. Traïdors. Com odiava el Nadal. Tothom pretenia ser feliç i somreia. Eren tots tan bons actors... I ella continuava sola i oblidada. Algú va obrir la porta. I va posar-se recta. Amb el seu porti regi de nina senyorial. Es va espolsar la faldilla i va tornar a fixar el seu somriure artificial als llavis. Era l'Alba. La recordava de petita. Era la nena més dolça del món. Ara, ja no era la mateixa. Tenia el posat seriós i enfurrunyat. Sempre semblava estar empenyada. El perquè el desconeixia. Sovint la sentia plorar d'amagat. I els seus nens... Si sabessin de l'existència de la nina ja hauria acabat els seus dies destrossada, torturada i des-

membrada al cubell d'escombraries. I això no hagués estat cap fet extraordinari. Era el que feien amb qualsevol joguina que caigués a les seves mans. S'avorrien. L'Alba va seure al llit. Semblava cansada. Va sospirar i va obrir una bossa gran de plàstic. Es va quedar hipnotitzada mirant el fons buit. Per a què era aquella bossa? La nina estava intrigada. Una estona més tard, l'Alba semblava haver recuperat les forces perdudes. I va obrir l'armari. Va treure tota la roba i la va estirar damunt del llit. Era de quan era petita. Vestidets d'estampats infantils, un barret de llana, unes sabatetes... L'Alba la doblegava pausadament, nostàlgica i la ficava curiosament dins la bossa de plàstic. I va repetir l'operació unes quatre vegades. L'habitació s'anava buidant perillosament. I la nina... la nina s'estremia de por. Els últims a ser empaquetats van ser els llibres i les joguines oblidades a la prestatgeria. La nina va caure a les mans de l'Alba. La va acaronar dolçament, recordant la seva infantesa, els anys passats, temps innocents i va ser la última a omplir l'última capsa. Va sentir la cinta adhesiva tancant l'obertura. Va patir la manca d'aire a dins. Va moure's al ritme de la capsa en moviment. Va saber que la seva fi estava a prop. A on la portaven? Va arribar a la conclusió que era millor no saber-ho. Sospirà profundament per calmar la incertesa però no va funcionar. La por l'havia conquerit inevitablement. El cotxe no va trigar a aturar-se. Va sentir l'Alba parlant amb una dona. Estaven lluny i no se les sentia bé. La curiositat l'estava matant. Algú carregava la capsa amb lleugeresa. I la porta del cotxe es va tancar amb un cop sec. Un motor que marxava i una altra porta que s'obria. Peus petits corrents. Llum que fereix els ulls de la nina que es veu emmirallada en un altres ulls infantils que brillen de felicitat. Oh, mama, mira quina nina més maca!! És la més maca del món!! Vine, nina, anem a jugar!! La nina va riure sorollosament. Quin fet tant extraordinari. ■

Esther Rodríguez Bernal és escriptora i professora d'Anglès

IL·LUSTRACIÓ: JAVIER GARCIA

EN MAX I LA SEVA OMBRA

JOSÉ LUIS REGOJO

“El llibre, que narra una entranyable història entre en Max i la seva ombra, dóna senzilles respostes a problemes que només els nens s’atreveixen a plantejar.”

HELENA I L'AMISTAT

MIQUEL OSSET

“L’Helena fa un viatge en el temps i visita l’antiga Grècia. Allà coneixerà Epicur i els seus amics al famós Jardí.”

PROTEUS

LLIBRES AMB CONTINGUTS ÈTICS

www.editorialproteus.com

info@editorialproteus.com

Per saber més coses sobre aquestes i altres novetats d'Editorial Proteus, segueix-nos a

